

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Ludmila LUKÁŠOVÁ

Mírové operace OSN: Somálsko a Sierra Leone

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Dušková

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedla do seznamu.

V Olomouci 8. srpna 2009

Podpis

Děkuji Mgr. Lence Duškové za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování této práce.

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Fakulta: Přírodovědecká

Katedra: Rozvojových studií

Školní rok: 2007/08

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

student

Ludmila **LUKÁŠOVÁ**

obor

Mezinárodní rozvojová studia

Název práce:

Mírové operace OSN: Somálsko a Sierra Leone

United Nations Peacekeeping in Somalia and Sierra Leone

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je analyzovat průběh mírových operací OSN v Somálsku a Sieře Leoně a zhodnotit jejich úspěšnost a efektivitu pomocí kritérií, jež budou vymezena v samostatné kapitole. Autorka se také bude věnovat obecnému vymezení mírových operací a přehledu misí, jež byly realizovány v Africe od roku 1990.

Struktura práce:

1. Úvod, cíle práce, metodologie.
2. Vymezení mírových operací, přehled mírových operací v Africe od roku 1990
3. Kritéria hodnocení mírových operací
4. Průběh mírových operací v Somálsku a Sieře Leoně
5. Aplikace kritérií hodnocení na mírové operace
6. Závěr
7. Shrnutí (v angličtině)

Bakalářská práce bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách:

červenec – listopad 2008 – sběr dat a informací, analýza, konzultace s vedoucím práce

listopad 2008 – únor 2009 – postupné odevzdávání jednotlivých kapitol a konzultace s vedoucím práce

únor 2009 – odevzdání celého textu vedoucímu práce

Rozsah grafických prací: text, grafy, mapy dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: 12 000 slov základního textu + práce včetně všech příloh v elektronické podobě

Seznam odborné literatury:

DRUCKMAN, Daniel, et al. *Evaluating Peacekeeping Missions*. Mershon International Studies Review. 1997, vol. 41, no. 1, s. 151-165.

BARIAGABER, Assefaw. *United Nations Peace Operations in Africa : A Cookie-Cutter Approach?*. Journal of Third World Studies. 2006, vol. 23, no. 2, s. 11-29.

BARIAGABER, Assefaw. *The United Nations and Somalia : An Examination of a Collective Clientelist Relationship*. Journal of Asian and African Studies. 2006, vol. 31, no. 3-4, s. 162-177.

GOULDING, Marrack. *The United Nations and Conflict in Africa since the Cold War*. African Affairs. 1999, vol. 98, no. 391, s. 155-166.

United Nations. *Somalia - UNOSOM I* [online]. 1997. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unosomi.htm>>.

United Nations. *Somalia - UNOSOM II* [online]. 1997. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unosom2b.htm>>.

United Nations. *UN Mission in Sierra Leone – UNAMSIL* [online]. 1997. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unosom2b.htm>>.

United Nations Peacekeeping [online]. 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/>>.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lenka Dušková

Datum zadání bakalářské práce: 15.5.2008

Termín odevzdání bakalářské práce: 15.5.2009

---

vedoucí katedry

---

vedoucí bakalářské práce

ABSTRAKT

Efektivita mírových operací bývá ovlivněna mnoha faktory, v případě Somálska a Sierry Leone hrála určující roli podpora operace ze strany jednotlivých členů Rady bezpečnosti a jejich schopnost adekvátně reagovat na měnící se situaci, dále ochota nepřátelených stran uzavřít příměří, velikost a vybavenost mise a jednotný postup sil operace. Velký podíl na pozitivním výsledku mise v Siere Leone měla podpora Hospodářského společenství západoafrických zemí, zatímco neúspěch operace v Somálsku byl do značné míry způsoben hlubokými kořeny konfliktu.

ABSTRACT

The effectiveness of peace operations is dependent on a number of factors. In Sierra Leone and Somalia, support from individual Security Council members and their ability to react to the changing situation appropriately, opposing parties' willingness to negotiate peace, mission size and equipment and uniform approach by operation forces played the key role. Support from the Economic Community of West African States contributed substantially to the Sierra Leone mission success while the deep-rooted nature of the conflict prevented a successful outcome of the Somalia operation.

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	MÍROVÉ OPERACE	12
	2.1 Definice peacekeepingu	12
	2.2 Rozdělení mírových operací.....	13
	2.3 Peacekeeping v systému OSN.....	14
	2.4 Mírové operace OSN na africkém kontinentu.....	16
	2.4.1 Rané období.....	16
	2.4.2 Období od konce studené války	17
3	HODNOCENÍ MÍROVÝCH OPERACÍ	19
	3.1 Klasifikace hodnocení mírových operací.....	19
	3.1.1 Hodnocení rozhodnutí OSN	19
	3.1.2 Evaluace realizované operace	20
	3.2 Metody a kritéria evaluace úspěšnosti mírových operací	21
	3.2.1 Metodologie	23
4	POPIS JEDNOTLIVÝCH KONFLIKTŮ	24
	4.1 Somálsko	24
	4.1.1 Historické souvislosti	24
	4.1.2 Humanitární pomoc	25
	4.1.3 UNOSOM I	26
	4.1.4 UNITAF	27
	4.1.5 UNOSOM II.....	28
	4.2 Sierra Leone	30
	4.2.1 Historické souvislosti	30
	4.2.2 Zapojení OSN.....	31
	4.2.3 UNOMSIL.....	32
	4.2.3 UNAMSIL.....	33
5	APLIKACE EVALUAČNÍCH KRITÉRIÍ	36
	5.1 Somálsko	36
	5.1.1 Naplnění mandátu	36
	5.1.2 Okamžité příměří.....	38
	5.1.3 Dlouhodobá stabilita	39
	5.2 Sierra Leone	41
	5.2.1 Naplnění mandátu	41
	5.2.2 Okamžité příměří.....	44
	5.2.3 Dlouhodobá stabilita	44
	5.3 Srovnání	46
6	ZÁVĚR	49
	POUŽITÁ LITERATURA	51
	PŘÍLOHY	59

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AFRC	<i>Armed Forces Revolutionary Council</i> Revoluční rada ozbrojených sil
DDR	<i>Disarmament, demobilization and reintegration</i> Odzbrojení, demobilizace a reintegrace
ECOMOG	<i>Economic Community of West African States Monitoring Group</i>
ECOWAS	<i>Economic Community of West African States</i> Hospodářské společenství západoafrických zemí
LAS	<i>League of Arab States</i> Liga arabských států
OAU	<i>Organisation of African Unity</i> Organizace africké jednoty
OIC	<i>Organisation of the Islamic Conference</i> Organizace islámské konference
ONUC	<i>United Nations Operation in the Congo</i>
OSN/UN	<i>United Nations</i> Organizace spojených národů
PPC	<i>Pearson Peacekeeping Centre</i>
RB	<i>Security Council</i> Rada bezpečnosti
RUF	<i>Revolutionary United Front</i> Jednotná revoluční fronta
UNAMSIL	<i>United Nations Mission in Sierra Leone</i>
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i> Rozvojový program OSN

UNHCR	<i>Office of the United Nations High Commissioner for Refugees</i> Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNEF	<i>United Nations Emergency Force</i>
UNITAF	<i>Unified Task Force</i>
UNOMSIL	<i>United Nations Observer Mission in Sierra Leone</i>
UNOSOM	<i>United Nations Operation in Somalia</i>
USC	<i>United Somali Congress</i>
WB ESW	<i>World Bank Economic and Sector Work</i>

1 Úvod

Organizace spojených národů hraje již od svého založení zásadní roli v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti. Jedním z nejvýznamnějších nástrojů k řešení krizí ve světě se staly mírové operace. Ačkoliv od schválení první mírové mise uběhlo více než 60 let, jejich hlavní éra přišla až s koncem studené války. V chudých a nestabilních státech afrického kontinentu se po rozpadu bipolárního světa zvedla vlna občanských válek a OSN stanula před nenadálou výzvou, jakou roli převezme v novém světovém řádu. Výsledkem byla změna pojetí peacekeepingu a výrazné zvýšení počtu rozmístěných misí. Mírové operace se postupně dostaly do čela agendy OSN.

Brzy ale přišlo rozčarování v podobě naprostého selhání několika misí. Nevyrovnané výsledky mírových operací pak vyvolaly debatu, zda jsou mise skutečně efektivním způsobem řešení konfliktů. V polovině 90. let se v důsledku zklamání z dosavadních neúspěchů dočasně snížila četnost rozmístěných misí. Na začátku 21. století se ale OSN vrátila k jejich tradici a v současnosti mírové operace zažívají nový rozmach.

Cílem mé bakalářské práce je zhodnotit a porovnat průběh a výsledky mírových operací Organizace spojených národů v Somálsku a Sieře Leone. V souvislosti s tím se práce zaměřuje na problematiku evaluace mírových misí, tedy na různé metody posuzování jejich úspěšnosti. Pozornost je zároveň věnována faktorům, které negativně ovlivňují výsledky mírových operací.

Práce se skládá ze čtyř hlavních kapitol. První kapitola definuje pojmy týkající se mírových operací a vysvětluje rozdíly mezi jednotlivými druhy misí. Její součástí je charakteristika a přehled operací, které proběhly na africkém kontinentu. Druhá kapitola ve stručnosti přibližuje problematiku hodnocení mírových operací obecně, blíže se ale zaměřuje na hodnocení úspěšnosti konkrétních misí. Na základě zjištěných poznatků pak identifikuje vhodná evaluační kritéria. Třetí kapitola se snaží objasnit vznik a vývoj konfliktů a mírových operací OSN v Somálsku a Sieře Leone, jejichž evaluací se práce zabývá. Jedná se o kapitolu čistě popisnou, ale znalost průběhu konfliktů a jednání OSN je nezbytná pro následnou aplikaci evaluačních kritérií, která se nachází v poslední kapitole. Ta současně porovnává obě mise a analyzuje faktory, jež mohly mít určující vliv na výsledky operací.

Při psaní bakalářské práce byla použita metoda sběru informací, jejich následná analýza a interpretace. Zdroje práce pocházejí z tištěné literatury, internetových zdrojů, zahraničních databází a knih dostupných v elektronické verzi. U elektronických zdrojů se jednalo především o odborné články z uznávaných periodik. Důležitým zdrojem informací byly také oficiální zprávy a statistiky Organizace spojených národů a Odboru OSN pro mírové operace.

K problematice existuje velké množství literatury, převážná většina je v anglickém jazyce. Jediným použitým českým tištěným zdrojem je kniha Oldřicha Bureše *Operace na udržení míru OSN* z roku 2007, která byla významným pramenem informací pro zpracování první kapitoly.

2 Mírové operace

2.1 Definice peacekeepingu

Pro pojem peacekeeping neexistuje žádná oficiálně schválená a ustálená definice. Samotná Organizace spojených národů (United Nations, OSN) jich uvádí hned několik. První popisuje peacekeeping jako „jedinečný a dynamický prostředek vyvinutý OSN jako způsob, jak pomoci zemím rozvráceným konfliktem vytvořit podmínky pro trvalý mír“ (UN, 2008). Účastníci peacekeepingových operací OSN pak mají za úkol „monitorovat a pozorovat mírové procesy, které nastávají po ukončení konfliktu, a pomáhat konfliktním stranám v implementaci mírových dohod, které podepsaly. Tato pomoc přichází v mnoha podobách, jako například posilování lidské bezpečnosti, opatřeními na zvýšení důvěry, podporou systému sdílení moci a podporou svobodných voleb, budováním právního státu a ekonomickým a sociálním rozvojem“ (UN, 2006).

OSN zároveň ve svém „Rejstříku peacekeepingových termínů OSN“ definuje peacekeeping jako „smíšenou politicko-vojenskou aktivitu realizovanou s cílem urovnat konflikt, při níž je se souhlasem stran přítomná přímo na poli OSN (obvykle jak vojenský, tak civilní personál), aby implementovala nebo monitorovala implementaci opatření, které přispívají k urovnání konfliktů (příměří, rozdělení sil, atd.) a jejich řešení (částečné nebo všeobecné vypořádání) a aby chránila distribuci humanitární pomoci.“ (UN, 1998)

Pearson Peacekeeping Centre (PPC) uvádí, že původně se peacekeepingem rozuměl „proces, kdy skupina lehce ozbrojeného vojenského personálu stanula mezi dvěma stranami konfliktu, které souhlasily s příměřím, aby udržela mír. Obecné principy peacekeepingu jsou tři: nestrannost, minimální použití síly a souhlas zúčastněných stran. Personál peacekeepingových operací obvykle poskytují OSN jednotlivé členské státy...“ (PPC, 2009). Tato prvotní idea peacekeepingu, kdy jednotky OSN plnily funkci dohlázele nad příměřím nebo dokonce vytvářely fyzickou bariéru mezi dvěma znesvářenými stranami, se často objevuje pod pojmem „klasický“ či „tradiční peacekeeping“. Dle PPC (2009) se ale dnes často uplatňuje širší smysl peacekeepingu, kdy jím rozumíme obecně mírové operace. V dnešní době se totiž vlivem změny charakteru konfliktů zvětšuje rozsah aktivit, které posuzujeme jako mírové operace. Zatímco v minulosti probíhaly války především mezi státy, v současnosti probíhá většina konfliktů uvnitř státu mezi dvěma, ale často více skupinami, a zúčastněné strany nemusí nutně uznávat mezinárodně uznané konvence týkající se válek.

Komplexnější pojetí konfliktů přináší více potenciálních způsobů jejich ukončení. (PPC, 2009)

Existuje řada dalších definic, jejich společné body by se daly shrnout takto - peacekeeping je aktivita, realizovaná nejčastěji OSN, kdy vojenské a bezpečnostní složky OSN intervenují do země sužované válkou a snaží se udržet mír. Tomu odpovídá i doslovný překlad slova peacekeeping, který znamená udržení míru. Základem pak je, aby byly splněny tři výše uvedené principy - s intervencí musí souhlasit zúčastněné strany, síla může být použita pouze v případě sebeobrany a mise musí být nestranná (UN, 2008a).

2.2 Rozdělení mírových operací

V praxi je třeba rozlišovat, kdy je termín peacekeeping použit ve smyslu univerzálního označení pro mírové operace, a kdy se jím rozumí pouze jeden z druhů mírových misí.

Boutros Boutros-Ghálí, generální tajemník OSN v letech 1992 – 1996, zpracoval hned první rok svého působení zprávu Agenda pro mír (An Agenda for Peace), která se zabývala světovou bezpečností a mírem po konci studené války. Zatímco do té doby probíhaly všechny operace na udržení míru dle stejné – tradiční – šablony, byl to právě konec bipolárního světa, který stál u zrodu „nových válek“, tedy nových forem konfliktů, které přinesly nové možnosti vypořádání se s nimi (Bureš, 2007). V Agendě pro mír používá Boutros-Ghálí rozdělení mírových misí dle jejich funkce na 3 základní skupiny – preventivní diplomacie (preventive diplomacy), nastolení míru (peacemaking) a udržení míru (peace-keeping). S těmito pak ještě úzce souvisí post-konfliktní budování míru (post-conflict peace-building) (Boutros-Ghálí, 1992). Bureš (2007, 21) uvádí, že tato taxonomie se stala „nejprominentnější, ale také patrně nejkritizovanější“.

Nejbližší tomuto rozřídění je v praxi hojně používané rozlišování operací na operace na udržení míru (peacekeeping), nastolení míru (peacemaking), prosazování míru (peace-enforcement) a budování míru (peace-building). Jednotlivé druhy se navzájem různí funkcí, posláním a načasováním operace i rozsahem mandátu.

Peacemaking se snaží přimět znesvářené strany k uzavření dohody a často předchází peacekeepingu, při němž jsou jednotky OSN rozmístěny přímo v oblasti (Boutros-Ghálí, 1992). Peacemaking může být realizován formou dobrých služeb velvyslanci, vládami, skupinami států, regionálními organizacemi nebo OSN, ale také neoficiálními a nevládními skupinami a prominentními osobnostmi (UN, 2008a).

Peace-enforcement na rozdíl od peacekeepingu „zahrnuje různá donucovací opatření včetně užití vojenské síly“ (UN, 2008a, 18). Znamená to, že síla může být použita nejen v případě sebeobrany. „Prosazování“ míru je většinou chápáno především ve smyslu prosadit uzavření příměří, aby byl znovunastolen mezinárodní mír a bezpečnost (UN, 2008a), ale například McDonald (2001) uvádí, že se jedná o snahy prosadit dodržování již podepsané dohody o příměří. Faktem zůstává, že jednotky takovéto mise mohou být rozmístěny v oblasti i bez souhlasu zúčastněných stran. Jako jediný z principů tradičního peacekeepingu je i nadále zachován princip neustrannosti (McDonald, 2001).

Peace-building je ve většině případů postkonfliktní mise, která se snaží „zabránit upadnutí nebo znovuzabřednutí do konfliktu, tím že posiluje národní kapacity pro řízení konfliktů na všech úrovních, a položit základy pro udržitelný mír a rozvoj“ (UN, 2008a, 18). Bertram (1995) uvádí, že se peace-building skládá ze tří klíčových aktivit: (1) dohled nad příměřími, (2) odzbrojení a demobilizace jedné nebo více armád a zároveň vytvoření a vycvičení nové národní vojenské a/nebo policejní síly, (3) uspořádání voleb nebo dohlížení nad volbami, které zřídí novou vládu.

Je patrné, že definice jsou vágní a často nejednotné. Hranice mezi nimi v podstatě neexistují, protože se mandáty jednotlivých operací překrývají. Proto bývá použití těchto termínů nepřesné.

V této práci používám označení mírové operace nebo mírové mise jako souhrnné označení pro všechny druhy operací, označení operace na udržení míru pak užívám ve smyslu specifického druhu mírové operace – peacekeepingu. Samotný termín peacekeeping volně ponechávám v označení „tradiční peacekeeping“, nebo jedná-li se o přímý překlad z anglicky psané literatury, kde není jasně definované v jakém smyslu byl termín míněn. Stejným způsobem pracuji s ostatními specifickými druhy mírových operací - pokouším se zachovávat originální termíny, obzvláště u zdrojů v anglickém jazyce, pouze vyjíměčně používám jejich české ekvivalenty. Pokud není uvedeno jinak, chápu jednotlivé druhy mírových operací v rozsahu definic stanovených OSN.

2.3 Peacekeeping v systému OSN

Organizace spojených národů vznikla oficiálně 24. října 1945, kdy vešla v platnost Charta OSN, která byla vytvořena a podepsána zástupci 50 zemí na Konferenci Organizace spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Franciscu (UN, 2000a). Cílem OSN bylo

zabránit v budoucnosti vypuknutí války, podporovat lidská práva, přispět k mezinárodní spolupráci a k rozvoji přátelských vztahů mezi národy, ale zároveň tím nenarušit suverenitu a rovnoprávnost států a právo na sebeurčení národů (OSN, 1945).

Přestože udržovat mezinárodní mír a bezpečnost je prvotním cílem OSN, nenajdeme v Chartě OSN o peacekeepingu žádnou zmínku. Za zakladatele, respektive „vynálezce“ peacekeepingu je považován Dag Hammarskjöld, generální tajemník OSN mezi lety 1953 až 1961, společně s Lesterem B. Pearsonem, který působil jako kanadský ministr zahraničí a předseda Valného shromáždění v letech 1952 a 1953 (Bureš, 2007). Dag Hammarskjöld se vyjádřil, že peacekeeping by náležel k pomyslné „kapitole šest a půl“ Charty OSN, jelikož leží na pomezí pokojných metod urovnávání sporů, kterým je věnovaná kapitola VI, a donucovacích akcí, jimiž se zabývá kapitola VII (UN, 2008b).

Schvalování mírových operací je většinou založeno na jednotném principu – Rada bezpečnosti (Security Council, RB) vydá první rezoluci, v níž rozhodne o zřízení mírové mise a požádá generálního tajemníka, aby přednesl plán, jak by taková mise měla probíhat. Generální tajemník v plánu detailně popíše, o jaký typ operace by se mělo jednat, jaký by měl být všeobecný postup a jaké množství a druh personálu by se mělo zapojit. Jakmile je tato zpráva ve velmi krátkém časovém horizontu sepsána, učiní RB druhé rozhodnutí, kterým autorizuje operaci. (O'Neill, Rees, 2005)

Od svého založení odsouhlasila OSN 63 mírových operací. Z nich pouhých 18 probíhalo do roku 1991, tedy v prvních 43 letech historie peacekeepingu OSN. Naproti tomu za posledních 18 let bylo schváleno 45 operací, tedy více než 70 % všech misí.¹ Zřizování operací v průběhu studené války totiž stály v cestě především ideologické spory stálých členů RB (Peck, 1998).

Dle Seznamu operací na udržení míru OSN (UN, 2009a) byla první mírovou misí United Nations Truce Supervision Organization, která byla zřízena v květnu 1948 na Blízkém východě a jež působí dodnes. Ve skutečnosti ale byla první oficiální operací na udržení míru až mise First United Nations Emergency Force (UNEF I), která byla ustanovena v roce 1956 na Sinajském poloostrově. Termín peacekeeping byl totiž formulován až pro potřeby této operace a tato mise byla první ozbrojenou operací OSN (Sitkowski, 2006).

V současnosti probíhá ve světě 16 mírových operací (UN, 2009b).

---

¹ Údaje pro výpočet čísel a procent byly převzaty z oficiálního Seznamu operací na udržení míru OSN (UN, 2009a)

2.4 Mírové operace OSN na africkém kontinentu

Afrika má v oblasti operací na udržení míru pro OSN velmi důležité postavení. Zdá se ale, že tomu tak nebylo vždy. Zatímco z celkových 63 misí jich 27 probíhalo v Africe, většina z nich byla odsouhlasena až v postbipolární éře. Pouze 5 operací na udržení míru bylo zahájeno před rokem 1991, naproti tomu po tomto roce přišel skutečný boom mírových operací v Africe. Ze 45 mírových misí, které byly odsouhlaseny po roce 1990, jich 22, tedy téměř polovina, proběhla právě na tomto kontinentu.² Zároveň se výrazně změnil charakter misí. Proto v této práci rozdělují mírové operace v Africe na 2 časové úseky – rané období, jímž je myšleno časové rozpětí od roku 1948 až po rok 1990 včetně, a období od konce studené války, tedy rok 1991 až po současnost.

2.4.1 Rané období

První operací na udržení míru v Africe byla již uvedená mise UNEF I, která byla zřízena jako reakce na suezskou krizi v roce 1956. Když tehdy Valné shromáždění požádalo Daga Hammarskjölda, aby přišel během následujících 48 hodin s plánem na zřízení mezinárodní nouzové síly, která by přispěla k vyřešení situace, vypracoval generální tajemník v průběhu dalšího dne zprávu, která přinesla pravidla vzniku a zapojení takové síly (Sitkowski, 2006). Tak byl poprvé definován koncept peacekeepingu a mise UNEF I se stala první oficiální operací na udržení míru OSN. Dle Krasna (2004, 232) „UNEF I nejen vytvořila precedent pro peacekeeping, ale stala se také referenčním bodem pro to, co bylo později zváno „klasický peacekeeping“.“

Zásadní operací ale byla v mnoha směrech United Nations Operation in the Congo (ONUC). Bureš (2007, 53) uvádí, že „v Kongu se Modré přilby poprvé staly skutečnými účastníky konfliktu a aktivně se zapojily do bojů.“ Navíc se ONUC dle autora stala na 30 následujících let misí početně největší. Aksu (2003) zase poukazuje na fakt, že konflikt měl jak vnitrostátní, tak mezistátní dimenzi, a vysoké náklady mise navíc uvrhly OSN do vážné finanční krize. Jejím důsledkem bylo vytvoření odděleného rozpočtu pro financování operací na udržení míru a také byly od této operace mise schvalovány pouze na dobu šesti měsíců (Bellamy, Williams, Griffin, 2004).

---

² Údaje pro výpočet čísel převzaty z oficiálního Seznamu operací na udržení míru OSN (UN, 2009a).

Přestože v Africe v té době probíhala velká řada mezistátních válek a osvobozenecých bojů, OSN intervenovala v naprosto minimálním počtu případů. Od ukončení mise v Kongu až do roku 1989 proběhla na africkém kontinentu pouze jediná mise a to Second UN Emergency Force (UNEF II), která byla stejně jako její předchůdkyně rozmístěna v oblasti Sinajského poloostrova, aby monitorovala egyptsko-izraelské příměří (UN, 2003). Další dvě mise – v Angole a Namíbii - byly schváleny až v roce 1989 a v podstatě leží na pomezí dvou uvedených období. Obzvláště mise v Namíbii UN Transition Assistance Group, jejímž mandátem byla pomoc při přechodu k nezávislosti a zajištění svobodných voleb, by mohla být pokládána za první vlaštovku toho, co bylo později definováno jako peacebuilding. Přesto jsem je formálně zařadila do raného období, jelikož mandát obou misí byl ukončen ještě před dovršením procesu rozpadu bipolárního světa.

2.4.2 Období od konce studené války

Konec studené války přinesl nové výzvy v oblasti mezinárodní bezpečnosti, které si vyžádaly nové formy mírových operací. Mnoho států přišlo o podporu a ochranu velmocí, které se těšily v průběhu studené války. Většina konfliktů se přenesla do vnitrostátní roviny. Dle Malaquiase (2002, 418) se navíc dalším charakteristickým rysem nového bezpečnostního řádu stalo „znovuzrození etnonacionalismu provázené násilím, které ohrožovalo již tak křehké státy“. Tato změna se výrazně projevila právě na africkém kontinentu, který se stal jednou z hlavních priorit OSN. V roce 1992 se Boutrus Boutrus-Ghálí, původem z Egypta, stal prvním africkým generálním tajemníkem OSN. Boutrus-Ghálí před svým působením v OSN vykonával funkci egyptského ministra zahraničních věcí, což ho dle Gouldinga (1999) učinilo citlivého ke stížnostem, že se Africe nedostává dostatek pozornosti ze strany OSN. Proto vyvíjel tlak na umístění většího množství misí v Africe.

Zatímco v některých případech byly mise OSN úspěšné, jako například v Namíbii nebo Mozambiku, jiné operace jsou klasifikovány jako výrazné neúspěchy – v Angole, Rwandě nebo Somálsku (Malaquias, 2002). Po těchto několika zásadních nezdarech, s nimiž se OSN musela potýkat, logicky klesla důvěra ve schopnosti OSN. V polovině 90. let klesl počet schvalovaných operací, a to nejen v Africe. OSN pouze udržovala některé stávající mise, i u těch ale výrazně zredukovala množství personálu. Tato „fáze kontrakce“ trvala až do roku 1999. (Bureš, 2007)

Mezitím došlo k personální změně na postu generálního tajemníka. Boutrus-Ghálí vydržel ve funkci pouze jedno výkonné období, jeho znovuzvolení bylo zablokováno USA,

kteřé byly nespokojené s jeho vedením (Williams, 1999). Novým generálním tajemníkem se stal Kofi A. Annan, taktéž afrického původu. Poté co skončila fáze kontrakce, byly za jeho vedení schváleny velmi rozsáhlé a komplexní operace v Demokratické republice Kongu, Sierra Leone nebo Libérii. Výrazně se zvýšil počet Modrých přileb ve světě a byl navýšen rozpočet operací na udržení míru. Tento růst pokračuje až do současnosti (Global Policy Forum, 2009).

Typické pro peacekeeping v Africe po konci studené války se mimo jiné stalo zapojení dalších aktérů v oblasti řešení konfliktů. Jako partneři OSN vystoupili především Hospodářské společenství západoafrických zemí (Economic Community of West African States, ECOWAS) se svými jednotkami, které působily v Libérii a Sierra Leone, a Organizace africké jednoty (Organisation of African Unity, OAU), která se podílela na řešení situace ve většině případů, mimo jiné v Namíbi, Zápádní Sahaře nebo Somálsku. (Goulding, 1999)

Přehled všech mírových operací, které proběhly nebo probíhají na africkém kontinentu v letech 1948 až 2009, je zpracován v tabulce v příloze č. 1.

3 Hodnocení mírových operací

3.1 Klasifikace hodnocení mírových operací

Vzrůst počtu mírových operací přinesl mnoho prací, které se zabývaly jejich vyhodnocením. Část autorů³ se pohybuje v nejobecnější rovině, kdy se zamýšlejí nad mírovými operacemi souhrnně. Především si kladou otázku, zda jsou vůbec mise efektivním řešením konfliktů. Skutečně jsou intervence cestou k trvalému a udržitelnému míru? Diskuze o efektivitě mírových operací se rozmohly především po neúspěších misích na počátku 90. let. Například Malaquias (2002) tvrdí, že se nemůžeme na (nejen) africké státy dívat „evropským okem“. Dle autora byly státní komplexy v Africe násilně vytvořeny dle umělého evropského modelu. Konflikty na africkém kontinentu by pak mohly být chápány jako součást přirozeného vývoje národních celků a budování státní suverenity. Zásahy vyspělých zemí neřeší skutečné hluboké příčiny a souvislosti afrických sporů.

Na druhou stranu OSN zaznamenala i některé významné úspěchy⁴, a přestože Diehl (in Druckman, Stern, 1997) varuje před přístupem „lepší než nic“, nemůžeme zatracovat obecně všechny zásahy. Také Fortna (2008) se přiklání k závěru, že peacekeeping má pozitivní vliv na pravděpodobnost nastolení a udržitelnosti míru.

Druhá část prací se zabývá konkrétními schválenými operacemi, zpracovává jednotlivé případové studie. Tato díla jsem pro potřeby své práce rozdělila do dvou skupin - na ty které posuzují rozhodnutí OSN umístit misi, a ty které hodnotí realizovanou operaci.

3.1.1 Hodnocení rozhodnutí OSN

Většina konfliktů, v nichž se OSN angažovala nebo angažuje, jsou vnitrostátní. Jelikož státní suverenity je základní princip mezinárodního práva, nevyhnutelně vyvstává otázka, zda vůbec můžeme právně zdůvodnit zásah do vnitřních záležitostí státu.

Tuto problematiku řeší Charta OSN (1945). Jednou ze zásad OSN vymezených v Chartě je, že organizace ani její členské státy nesmí zasahovat do vnitřních pravomocí kteréhokoli státu. Jedinou výjimku z tohoto pravidla stanovuje kapitola VII Charty OSN Akce

---

³ Fortna (2008), Malaquias (2002), Gilligan, Sergenti (2007)

⁴ Například již výše zmíněné operace v Mozambiku, Namíbii nebo Sieře Leone.

při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných. V ní si OSN vyhrazuje právo v případě „ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti učinit opatření jež považuje za nutná nebo žádoucí k udržení nebo obnovení míru“ (OSN, 1945).

Pokud ale souhlasíme, že zásahy OSN jsou legální a opodstatněné v případě narušení mezinárodního míru a bezpečnosti, nutně se objeví problém, jak Rada bezpečnosti rozliší takové konflikty.

Mnoho teoretiků⁵ se snaží zjistit, jaké okolnosti skutečně ovlivňují rozhodování OSN a jaké faktory zvyšují pravděpodobnost intervence. Gilligan a Sergenti (2006) poukazují na fakt, že vliv na zapojení OSN má počet obětí – s vzrůstajícím počtem vzrůstá i pravděpodobnost rozmístění mise. Autoři dále jako možné faktory zkoumají délku války, velikost populace země, politické zřízení nebo velikost vládní armády země. Dle Fortny (2008) nesou velký význam v rozhodovacím procesu strategické zájmy stálých členů Rady bezpečnosti, nebo například riziko rozšíření konfliktu za hranice státu. Autorka také pracuje s teorií, že OSN alibisticky intervenuje pouze v případech, kde existuje větší naděje na úspěch, i když dochází spíše k opačnému závěru – tedy že OSN si vybírá spíše těžší případy. Jak Gilligan a Sergenti (2006), tak Fortna (2008) se ale shodují v tom, že evropské země mají větší šanci na umístění mise než státy ostatních kontinentů, potýkající se s podobnými konflikty. V pořadí dalších kontinentů se však liší. Samotná OSN uvádí, že bere v úvahu, zda jsou regionální instituce schopny přispět k vyřešení situace, zda u soupeřících stran existuje ochota urovnat spor nebo už bylo dohodnuto příměří, nebo zda může být zajištěna bezpečnost personálu OSN (UN, 2008a).

Proces selekce konfliktů, v nichž se OSN angažuje a naopak těch, jež zůstávají vnitřní záležitostí, je ale mnohem složitější a zahrnuje řadu dalších faktorů. Teorie se velmi často různí a většinou není skutečně možné dokázat inherentní či nevyhnutelný vztah určitého faktoru a pravděpodobnosti intervence OSN.

3.1.2 Evaluace realizované operace

Pokud OSN schválí a realizuje mírovou operaci, následuje poslední část evaluace – hodnocení její úspěšnosti. Spornou otázkou tohoto bodu zůstává, jaké faktory by měly být součástí evaluace. Odborníci se navíc nedokáží shodnout, zda by se analýza mírových operací měla zabývat dopady na lokální obyvatele nebo spíše na vládní složky a zda jsou klíčové

---

⁵ Gilligan a Sergenti (2006), Fortna (2008), dále také Andersson nebo Stedman.

okamžité výsledky nebo dlouhodobé dopady intervence. Většina autorů⁶ sice zastává názor, že dlouhodobé důsledky jsou důležitější, v praxi je ale mnohem jednodušší zhodnotit bezprostřední výsledky. K tomu se přidává metodologický problém, jak navzájem izolovat jednotlivé dopady mise (Druckman, Stern, 1997).

Diehl (in Druckman, Stern, 1997) ale stejně problematiku uzavírá s tím, že posuzování úspěšnosti bývá relativní. Abychom byli schopni zhodnotit skutečný přínos mise, museli bychom vědět, jak by se situace vyvíjela, kdyby mise neproběhla. Jakákoliv odpověď na tuto otázku zůstává pouhou spekulací.

Snahou nalézt vhodný rámec pro analýzu operací se dále podrobněji zabývá kapitola 3.2.

3.2 Metody a kritéria evaluace úspěšnosti mírových operací

Jak měřit úspěšnost mírových operací? Lze vůbec nalézt univerzální kritéria pro posuzování všech druhů misí – ať už se jedná o peacekeeping nebo peace-building, o konflikty vnitrostátní nebo mezistátní? Murphy (2007) zmatek v problematice evaluace mírových operací vysvětluje vzrůstem jejich složitosti – zatímco v případě tradičního peacekeepingu bylo snadné posoudit, zda bylo dodrženo dlouhodobé příměří, u ostatních mnohem komplexnějších misí si nemůžeme být jisti, co je vlastně absolutním úspěchem. Autor vyslovuje názor, že žádná naprosto správná kritéria dokonce vůbec neexistují.

Pravděpodobně nejčastěji citovanou teorií hodnocení peacekeepingu je teorie Paula Diehla z roku 1993 (in Johansen, 1994), podle níž by měla úspěšná operace na udržení míru (1) zamezit ozbrojeným konfliktům, (2) přispět k vyřešení konfliktu. K těmto kritériím ale zároveň existuje řada výhrad. Johansen (1994) namítá, že Diehl přeceňuje síly peacekeepingu a požaduje po nich více, než můžeme očekávat, protože peacekeeping není primárně navrhnout, aby vyřešil příčiny konfliktů. Dle autorky Howard (2008) je zase zádrhelem fakt, že Diehlova teorie je aplikovatelná jedině na mezistátní konflikty a pouze na operace spadající do kategorie tradičního peacekeepingu. Jelikož pomíjí problematiku odzbrojení, sdílení moci nebo budování státních institucí po skončení občanské války.

Na druhou stranu podobné maximalistické pojetí hodnocení mírových operací zastává i mnoho jiných autorů – a některé jejich teorie jsou ještě ambicióznější. Paris (2004,

---

⁶ Howard (2008), Diehl, Fetherston, Johansen (in Druckman, Stern, 1997)

in Howard, 2008), navrhuje, abychom zvážili, zda bylo dosaženo stabilního a trvalého míru podporovaného tržní demokracií, Johansen zase úspěch operace definuje jako součet relativních zisků, jichž mise dosáhla na cestě ke „světovému míru, spravedlnosti a zmírnění lidského utrpení“ (Druckman, Stern, 1997, 154). Howard ale namítá, že je zavádějící považovat celou operaci za neúspěšnou, pokud nepřivedla zemi k tržní demokracii. Také dle studie International Peace Research Association (1998) bychom neměli tvrdit, že mise selhala, nepodařilo-li se jí zabránit veškerému násilí – jednotky mise nenesou odpovědnost za veškeré boje a ani není v jejich silách jim zabránit. Tento argument se ale může zdát poněkud kontroverzní, vždyť primárním účelem peacekeepingu je udržet mír, tedy právě zamezit nebo předcházet válkám, bojům a násilí.

Druhý přístup k evaluaci mírových operací pracuje s předpokladem, že úspěšná mírová operace je taková operace, která dokáže naplnit cíle, jenž si předsevzala. Účel mise je konkrétně definován v jejím mandátu a pro posouzení úspěšnosti je tedy klíčové porovnat mandát se skutečnými výsledky mise. Předností tohoto přístupu je, že posuzuje každou misi individuálně, nevýhodou že mandát může být formulován vágně. K této metodě se přiklání například Lise Howard (2008).

Poslední přístup pracuje s nejdetajnějšími prvky průběhu mise, ale nikoliv s jejími výsledky. I v rámci tohoto pojetí se daná kritéria různí. Autoři hodnotí například nakolik byly naplněny principy peacekeepingu, jak vysoký byl počet obětí, nebo třeba jak se konkrétní cíle mise shodovaly s obecnými cíli organizace. Murphy (2007) navrhuje aplikovat faktory, jejichž naplnění bylo identifikováno jako nezbytné pro zdar operace. Konkrétně má na mysli kritéria stanovená bývalým generálním tajemníkem OSN Kurtem Waldheimem – dle nich musí v první řadě operace mít plnou důvěru a podporu Rady bezpečnosti, za druhé musí pracovat ve spolupráci se všemi zúčastněnými stranami, a nakonec je zásadní jednotný a efektivní postup vojenských sil. Nicméně Diehl se o těchto kritériích vyjádřil, že „přestože mohou být žádoucí pro organizaci samotnou, nemusí takřka vůbec souviset (nebo mohou být dokonce v rozporu) s účely mise“ (Druckman, Stern, 1997, 153). Výstupy těchto analýz sice mohou mít výpovědní hodnotu pro zasahující organizaci a vliv na její následné fungování, ale nejsou skutečně relevantní pro posouzení úspěšnosti operace.

Na základě uvedených teorií jsem pro potřeby této práce identifikovala 3 kritéria pro hodnocení úspěšnosti mírových operací:

- 1) Byl naplněn mandát, jak ho definovala Rada bezpečnosti ve svých rezolucích?
- 2) Bylo dosaženo okamžitého míru, tedy – došlo k ukončení násilí a bojů?
- 3) Podařilo se nastolit stabilitu v zemi nebo v regionu v dlouhodobém horizontu?

Aplikace dvou různých metod evaluace umožní jednak vzájemné porovnání těchto metod a jejich výsledků a v druhé řadě je výhodná pro objektivnější posouzení. Zatímco první kritérium má význam pro individuální zhodnocení operace, druhá dvě kritéria umožní srovnání různých operací.

3.2.1 Metodologie

Pokud stanovíme kritéria, zbývá vyřešit konečné otázky – jaké indikátory budeme používat a jak stanovíme hranici pro úspěch, tzn. kolik kritérií musí operace splnit, aby mohla být klasifikovaná jako obecně úspěšná? Stejně tak musíme určit časovou linii pro posuzování. Vypukne-li několik let po skončení operace válka, znamená to selhání?

V této problematice jsou postoje již velmi subjektivní a dokonce se zdá, že většina autorů se odpovědím vyhýbá. V oblasti stanovení indikátorů pro jednotlivá kritéria existuje několik zásadních sporů. Prvním problémem je neurčitost kritérií, která znemožňuje jejich aplikaci. Co konkrétně vlastně znamená například „efektivní postup vojenských sil“ a jakým způsobem ho posoudíme? A na druhou stranu Fetherson (in Druckman, Stern, 1997) výtýká odborníkům, že kvůli ulehčení práce používají kvantitativní data místo kvalitativních. Kvalitativní výzkum by dle jeho představy obnášel vyzpovídat vybrané spektrum lidí, jaké jsou jejich osobní zkušenosti s misí,

Durch uvádí, že nejjednodušší je z tohoto hlediska evaluace operací dle jejich mandátu (Druckman, Stern, 1997). Kritéria a často i konkrétní měřitelné cíle jsou již dané jednotlivě pro každou misi, proto není potřeba určovat indikátory zvlášť.

V rámci mnou stanoveného druhého kritéria budu posuzovat, zda byla uzavřena a implementována dohoda mezi aktéry a zda po rozmístění jednotek OSN došlo k útlumu násilí a bojů.

Poslední kritérium se zaměří na stav a vývoj země a regionu po skončení mise OSN. Pokusím se stručně zhodnotit všeobecnou situaci, dodržování míru (byla-li podepsána mírová dohoda), politické poměry a fungování institucí v časovém horizontu několika let. Součástí tohoto bodu bude stručná analýza situace, kdy OSN stahovala své síly.

4 Popis jednotlivých konfliktů

4.1 Somálsko

4.1.1 Historické souvislosti

Somálsko je země jazykově i nábožensky⁷ homogenní. V minulosti na území Somálska neexistovala centrální autorita, pouze složitý systém mnoha klanů (WB ESW, 2005). Somálská republika vznikla spojením bývalé britské a italské kolonie a její nezávislost byla vyhlášena roku 1960. Do vzniku samostatného státu vkládalo obyvatelstvo velké naděje, vznik a rozvoj politických institucí byl ovšem pomalý. Dle Bariagabera (1996, 164) pak „nepoměr mezi očekáváním lidí a neschopností státu uspokojit tato očekávání ... vedl k narušení politického systému a následně k jeho rozpadu“. Somálsko poté kvůli politické nestabilitě nedokázalo překonat kmenovou nesourodost a situace vyústila roku 1969 ve vojenský puč, jenž se setkal se všeobecnou podporou somálské veřejnosti. V čele socialistické revoluce stanul Siad Barre⁸, který byl u moci až do roku 1991. (WB ESW, 2005)

Roku 1977 Somálsko vystoupilo se svými nároky na etiopské území Ogaden. Válka skončila následující rok porážkou Somálska a výsledek ogadenské války se negativně odrazil na vnitrostátní somálské situaci. Z neúspěchu byl obviňován Barreův vojenský režim a nespokojenost obyvatelstva vedla ke vzniku několika osvobozeneckých hnutí, mezi nimi například Somali Salvation Democratic Front. (WB ESW, 2005).

V druhé polovině 80. let v Somálsku probíhala občanská válka, v níž somálská armáda bojovala se Somálským národním hnutím (Somali National Movement) o kontrolu nad severozápadem země – územím později deklarované republiky Somaliland. Dle Leeson (2007, 9) se tato občanská válka stala „začátkem konce vlády Somálské republiky“. Následující dva roky (1989-1990) armáda válčila s osvobozeneckými hnutími, především pak s United Somali Congress (USC), Somálským vlasteneckým hnutím (Somali Patriotic Movement), a s již výše zmíněnou Somali Salvation Democratic Front.

K politickým a sociálním činitelům, jež destabilizovaly situaci, se připojil také přírodní faktor - extrémní sucho, které uvrhlo zemi do potravinové krize a urychlilo tak celkově proces rozpadu politického systému. V lednu 1991 došlo ke státnímu převratu, který svrhl Barreův režim. Dle Bariagabera (1996) byl ovšem převrat umožněn především

---

⁷ Většina obyvatel jsou sunnitští muslimové (CIA World Factbook, 2008).

⁸ Přepis jmen převzat ze zdrojů OSN (2003).

jedním faktorem – zánikem bipolárního světa. Ten totiž pro Barreův režim znamenal ukončení aktivní podpory mocností, které do té doby hojně využíval.

Pád vlády vyústil v boj o moc mezi klany. V Mogadišu proti sobě stanuly dvě frakce – první podporující prozatimního prezidenta Ali Mahdi Muhammada, a USC, prosazující generála Mohameda Farah Aidida. Tito dva (nyní) nepřátelé přitom pocházeli ze stejného klanu a ještě nedávno spolupracovali na svržení prezidenta Barrea (Perlez, 1992). Dle OSN byla v té době téměř polovina obyvatel ohrožena podvýživou a s ní spojenými nemocemi a milion obyvatel hledalo útočiště v sousedních zemích (UN, 2003a).

4.1.2 Humanitární pomoc

Na přelomu února a března 1991 nakonec mezinárodní organizace usoudily, že vnější humanitární pomoc je za daných okolností nezbytná. S její distribucí OSN pomáhal Mezinárodní výbor Červeného kříže a nevládní neziskové organizace (UN, 2003a). Avšak vzhledem k vrtkavé bezpečnostní situaci byl personál OSN několikrát dočasně odvolán ze Somálska a břemeno humanitární pomoci tak často spočívalo na nevládních neziskových organizacích (Abiew, 1999).

Spíše než o efektivitě potravinové pomoci nicméně můžeme mluvit o její kontraproduktivitě, jelikož se brzy stala samotným cílem střetů a byla válčícími stranami používána k financování bojů. Tento stav nakonec vyústil v iniciativu OSN „aktivně se zapojit do politického aspektu krize a usilovat o mírové řešení konfliktu“ (UN, 2003a). Proběhlo několik bezvýsledných pokusů o mediaci. V roli mediátora se snažili uspět například Džibutsko, Itálie nebo Egypt, ale také mezivládní a nadnárodní subjekty - Organizace africké jednoty (OAU), Liga arabských států (LAS), Organizace islámské konference (OIC) a samozřejmě OSN (Bariagaber, 1996).

23. ledna 1992 přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 733 (1992), ve které označila situaci za „ohrožující mezinárodní mír a bezpečnost“. Na základě toho uvalila OSN embargo na veškeré zbraně a vojenský materiál (Security Council, 1992a). Dále ve spolupráci OAU, LAS a OIC přizvala zástupce obou soupeřících mogadišských skupin k diskuzi do ústředí OSN. Ti 3. března 1992 podepsali Dohodu o příměří, ve které mimo jiné souhlasili s umístěním 20 vojenských pozorovatelů na území Somálska a s uplatněním kroků, jež měly zajistit bezpečnost dodávek humanitární pomoci. (UN, 2003a)

Počínání OSN, které předcházelo schválení operace UNOSOM, je označováno za zbytečné, nedbalé a těžkopádné. To se týká například uvalení embarga na dovoz zbraní do země, která již byla v daném okamžiku vojenským materiálem plně zásobena. (Abiew, 1999)

4.1.3 UNOSOM I

24. dubna 1992 přijala RB na doporučení generálního tajemníka OSN Boutrus-Ghálího rezoluci 751 (1992), kterou ustanovila United Nations Operation in Somalia (UNOSOM). V dalších bodech si vyžádala okamžité vyslání 50 neozbrojených vojenských pozorovatelů, kteří měli dohlížet nad příměřím v Somálsku, a souhlasila s návrhem generálního tajemníka jmenovat zvláštního představitele OSN pro Somálsko, jehož úkolem bylo co nejdříve zřídit bezpečnostní jednotku (Security Council, 1992b). Tato funkce byla svěřena bývalému alžírskému diplomatovi Mohammedu Sahnounovi.

Jeho citlivý přístup brzy přinesl své ovoce v podobě souhlasu obou mogadišských frakcí jak s 50 pozorovateli, tak i s další 500 člennou pakistánskou ozbrojenou jednotkou OSN (Howard, 2008). Nicméně Sahnoun se musel potýkat s pomalými reakcemi OSN. Trvalo téměř 2 měsíce, než první část tohoto útvaru konečně dorazila 14. září 1992 do Mogadiša. Rostoucí nedůvěra v liknavé jednání OSN se projevila, když generál Aidid, který původně s jednotkou souhlasil, po jejím příjezdu blokoval její nasazení. (Perlez, 1992a)

Mezitím už 28. srpna RB odsouhlasila rezoluci 775 (1992), ve které přijala doporučení generálního tajemníka rozšířit personál v Somálsku o 4 bezpečnostní jednotky, každou o síle 750 osob, které měly chránit dodávky humanitární pomoci a distribuční centra (Security Council, 1992c). 8. září pak souhlasila s vysláním dalších 3 logistických jednotek, dohromady čítajících 719 osob. Tím se celkový počet pracovníků OSN, jež měly působit v Somálsku, navýšil na 4 219 (UN, 2003).

Spory Sahnouna s byrokracií zatíženou OSN nakonec vedly k jeho rezignaci v říjnu 1992 (Perlez, 1992a). Jeho přístup je mnoha autory oceňován za snahu vyřešit situaci dialogem a mírovou cestou. Sahnoun dokázal získat důvěru zúčastněných ve svou osobu, přestože pozice OSN zůstávala i nadále velmi vratká. Bariagaber (1992) dokonce rozlišuje 2 intervenční fáze – období za působení Mohammeda Sahnouna a období po jeho rezignaci. Toto rozdělení je postaveno na základě způsobu vyjednávání s jednotlivými somálskými skupinami. Sahnoun totiž dle Bariagabera působil jako vyjednaváč „zdola nahoru“, tzn. měl velice široký záběr skupin, od regionálních - náboženských vůdců, představitelů klanů, ženských uskupení či intelektuálů - až po celonárodní aktéry. Autor ale ještě dodává,

že Sahnoun zároveň působil jako mediátor horizontální, tzn. umožnil vyjednávání mezi skupinami na stejné úrovni a OSN plnilo pouze roli mediátora, nikoliv všemocného spasitele, bez jehož zásahu „shora“ není možné situaci vyřešit.

Novým zvláštním představitelem OSN byl jmenován irácký politik Ismat Kittani. Situace v Somálsku se den ode dne zhoršovala. Několik ze somálských samozvaných autorit i nadále blokovalo rozmístění bezpečnostních jednotek OSN a pouze nepatrná část humanitární pomoci dosáhla potřebných (Neack, 2006). Dle OSN každý den údajně podléhalo hladu 3 000 obyvatel. Boutrus Boutrus-Ghálí informoval RB o neúnosnosti daného stavu a navrhl několik možných řešení. Z nich obzvláště doporučoval celonárodní silovou operaci, vedenou buď skupinou členských států, pravděpodobně pod vedením Spojených států amerických, nebo řízenou přímo OSN. Podtrhl dále, že operace vedená přímo OSN by vyzdvihla její roli na mezinárodní scéně v postbipolárním světě. (UN, 2003a)

4.1.4 UNITAF

3. prosince 1992 reagovala RB přijetím rezoluce 794. V ní přivítala nabídku členských států zúčastnit se výše zmíněné operace a zmocnila je tímto k použití „veškerých prostředků, jež budou nezbytné k vytvoření bezpečného prostředí pro humanitární pomoc“. Dále vyzvala všechny členské státy, které mohou poskytnout vojenské síly nebo další finanční prostředky, aby tak učinily (Security Council, 1992d). Na základě tohoto rozhodnutí vznikl Unified Task Force (UNITAF), krycím názvem Operation Restore Hope, pod vedením USA. 9. prosince již dorazila mise do Somálska. UNITAF svým mandátem spadal již do kategorie peace-enforcement, jelikož jednotky byly oprávněny k použití síly i mimo případ sebeobrany. Allen (1997) upozorňuje, že se jednalo o jednu z prvních misí tohoto druhu, která měla prověřit životaschopnost „mírových operací druhé generace“. Hlavním cílem mise UNITAF bylo chránit humanitární centra v zemi, zatímco operace UNOSOM zůstávala v hlavním městě a nadále zodpovídala za rozdělení a zajištění humanitární pomoci. Předpokládalo se, že jakmile UNITAF splní svůj účel, velení bude opět předáno OSN.

V prosinci 1992 mise UNITAF čítala 37 000 osob a pokrývala 40 % země, která se ale nadále potýkala s neexistencí politických institucí a vlastních bezpečnostních složek a velkým množstvím uprchlíků (UN, 2003a). I přes relativní úspěšnost operace UNITAF v podobě zlepšení bezpečnosti bylo zřejmé, že původní snaha o mír nebude naplněna. Proto generální tajemník předložil RB návrh na přeměnu operace UNITAF na UNOSOM II,

„multidimenzionální operaci na prosazování míru“, jež měla převzít pravomoce obou předchozích misí (Howard, 2008, 23).

Mezitím stále probíhaly snahy o smíření. Na neformálním shromáždění v lednu 1993 se sešlo 14 somálských frakcí společně se zástupci OIC, OAU, LAS a dalších organizací a podepsalo dohodu o příměří a odzbrojení. Také se usnesli, že se za 2 měsíce setkají na „oficiální“ Konferenci o národním smíření v Adis Abebě. Ta začala 15. března 1993 a po dvoutýdenním intenzivním vyjednávání byla podepsána Dohoda z prvního zasedání Konference o národním smíření v Somálsku. Týkala se odzbrojení, bezpečnosti, obnovy a rekonstrukce země a urovnání sporů, a potvrdila platnost lednové dohody o příměří. (Murphy, 2007)

Dle Bariagabera (1996) byla dohoda podporovaná obzvláště Alim Mahdi Muhammadem, který uvítal možnost odzbrojení svého odpůrce generála Farah Aidida. Ali Mahdi již dříve vyjádřil podporu zapojení vnějších sil, protože si od nich sliboval oslabení vojenské síly Aidida a posílení vlastní pozice. Dokonce už vznesl nárok na somálské křeslo v OSN (Perlez, 1992b). Naproti tomu generál Aidid odmítal zapojení OSN z obavy o ztrátu vlivu a blokoval proto jednání OSN. Obzvláště se bránil zapojení amerických a francouzských sil, které podle něj „stranili jeho protivníky“ (Burk, 1999).

4.1.5 UNOSOM II

V březnu se začali USA připravovat na předání kontroly zpátky OSN, v rámci přechodu z operace UNITAF na UNOSOM II. Konečný termín byl stanoven na 4. května 1993. (UN, 2003b)

Zvláštním představitelem OSN, který měl pomáhat v tomto procesu, byl jmenován americký admirál Jonathan T. Howe. Rezolucí 814 (1993) rozšířila RB mandát mise UNOSOM a schválila ho na dobu do 31. října 1993, pokud před jeho ukončením nerozhodne jinak. Pověřením mise již nebylo pouze zajistit bezpečnost humanitární pomoci, ale nastolit v zemi mír, stabilitu a pořádek, tím že se bude podílet na odzbrojení všech frakcí, ekonomické obnově země, znovuustanovení národních i regionálních politických institucí a somálské bezpečnostní složky a navrácení uprchlíků a vnitřně vysídlených osob⁹ (Security Council,

---

⁹ OSN definuje vnitřně vysídlené osoby jako „osoby nebo skupiny osob, které byly donuceny uprchnout nebo opustit své domovy či místa obvyklého pobytu kvůli ozbrojenému konfliktu, všeobecnému násilí, porušování lidských práv nebo v důsledku přírodních nebo člověkem způsobených katastrof, ale které nepřekročily mezinárodně uznávané státní hranice.“ (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 1999)

1993a). K tomu mělo dopomoci dalších 28 000 vojáků a civilních zaměstnanců policejních složek (UN, 2003b).

Nicméně generál Aidid se i nadále sveřepě bránil odzbrojování. Situace nakonec vedla k násilí. 5. června 1993, měsíc poté co bylo vedení předáno zpět OSN, došlo k útoku na pakistánskou jednotku a 25 vojáků bylo zabito, „údajně“ Aididovými stoupenci (Burk, 1999). RB bezprostředně reagovala na útok další rezolucí 837 (1993), v níž vyjádřila rozhořčení nad tímto aktem a žádala vyšetření záležitosti a uvěznění a potrestání jeho iniciátorů (Security Council, 1993b).

Tak začal „hon na Aidida“, který ovšem jen zvýšil počet obětí na obou stranách (Burk, 1999). Generál Aidid dokonce údajně používal civilisty – a to především ženy a děti – jako štíty při útocích na jednotky UNOSOM II (UN, 2003b). Na pronásledování se podíleli také americké jednotky U.S. Army Rangers v rámci operace Gothic Serpent, které pracovaly nezávisle na OSN, a byly řízeny USA. 3. října 1993 bohužel došlo k zuřivým bojům, v nichž přišlo o život 18 příslušníků U.S. Army Rangers (U.S. GAO, 2008). Drastické záběry mrtvých vojáků se objevily v médiích. Mise v Somálsku ztratila původní podporu veřejnosti a nakonec americká vláda oznámila, že 31. března příštího roku plánuje stáhnout ze Somálska své jednotky (Burk, 1999). Několik dalších zemí se rozhodlo následovat příkladu USA.

Jak se vyjádřil Michael Durant, pilot, který byl při tomto útoku zajat a o 11 dní později propuštěn, jednalo se o strategický debakl - vedení totiž podle něj neposkytovalo dostatek zdrojů a prostředků na přeměnu mise (Hawkins, 2008). Bariagaber (1996, 173) dokonce vyjádřil přesvědčení, že „některé státy, které vyslaly své jednotky pod patronátem OSN, následovaly své vlastní zájmy. V rozhovoru z 25. února 1995 americký kapitán Burlingame naznačil, že Italové měli agendu odlišnou od USA.“ Burlingame prohlásil, že Itálie podporovala generála Aidida a toto tvrzení se dle Bariagabera objevilo také v mnoha novinách.

RB nakonec zastavila pronásledování Aidida a propustila zadržené. Následovala řada rezolucí, které prodlužovaly mandát mise UNOSOM II bez jasných vyhlídek na jeho úspěšné ukončení. Kvůli nedostatku personálu a financí byl mandát redukován rezolucí 897 (1994) z 4. února. Jednotky se již neměly zapojovat do bojů, ale používat síly pouze v sebeobraně, k ochraně personálu OSN a ostatních zapojených agentur a organizací. I nadále měl UNOSOM chránit dodávání humanitární pomoci, tzn. přístupové cesty, letiště, přístavy, a pomáhat vytvářet policejní a soudní systém a podílet se na repatriaci uprchlíků. Odzbrojení

bylo dobrovolné. Zároveň byl stanoven nejzazší termín ukončení procesu – březen 1995. (Security Council, 1994)

24. března 1994 podepsali generál Aidid a Ali Mahdi v Nairobi deklaraci o národním smíření a dohodli se, že se setkají ještě na Konferenci o národním smíření o měsíc později. Konference ale byla několikrát odložena a boje pokračovaly i nadále (UN, 1994). Kvůli střetům mezi klany musela být humanitární pomoc v Mogadišu a blízkém okolí téměř zastavena a v zemi vypukla cholera. OSN sice tvrdí, že zaznamenala i jistý pokrok, například v budování policejního a soudního systému, ale většina autorů¹⁰ považuje úspěch v této oblasti za minimální. Ačkoliv se generální tajemník OSN vyjádřil, že si Somálsko zaslouží ještě poslední šanci, byl počet sil operace UNOSOM II ještě více snížen a jednotky se musely kvůli bezpečnosti stáhnout do pouhých 4 oblastí Somálska. (UN, 2003)

RB se nakonec rozhodla ukončit mandát operace UNOSOM II a stáhnout ze Somálska veškerý personál. Jelikož jednotlivé somálské strany nic nenamítaly, začal na sklonku prosince 1994 postupný odsun jednotek a pracovníků OSN, který byl dokončen 2. března 1995 (UN, 2003).

4.2 Sierra Leone

4.2.1 Historické souvislosti

Republika Sierra Leone byla vyhlášena roku 1971. Již o deset let dříve ale dosáhla samostatnosti jako nezávislá monarchie v rámci Britského společenství národů v čele s britskou královnou Alžbětou II. Ve volbách roku 1967 získala většinu míst v parlamentu strana Všelidový kongres (All Peoples Congress), premiérem a po vyhlášení republiky prezidentem se stal Siaka Stevens, předseda strany a starosta Freetownu. Pod jeho vedením byla pozměněna ústava a zakázány ostatní politické strany. Když roku 1985 odcházel ze své funkce, doporučil Stevens jako svého nástupce majora generála Josepha Saidu Momoha. (U.S. Department of State, 2009)

Momohovi se ale nepodařilo nastartovat ekonomiku země ani zpřetrhat vazby na liberijskou obchodní třídu a také nedokázal omezit rozsáhlou korupci - dědictví Stevensovy vlády (Adebajo, 2004). Mezitím obyvatelé sierraleonského původu v Libérii začali s podporou Národní vlastenecké fronty Libérie (National Patriotic Front of Liberia),

---

¹⁰ Boulden, 2001; Cousens et al., 2001; Doyle, Sambanis, 2006

kteřá v sousední zemi iniciovala občanskou válku ve snaze svrhnout stávající vládu, formovat Jednotnou revoluční frontu (Revolutionary United Front, RUF) (Restoy, 2006). Ta byla tvořená především z radikalizovaných studentů, kteří byli v 80. letech potlačováni vládou. V čele stanul Foday Sankoh, bývalý disident, který se učil v Libyi „umění revoluce“. Roku 1991 RUF překročila hranice Sierry Leone a začala od východu plnit zemi, přestože Momoh téhož roku obnovil pluralitní systém a naplánoval na příští rok parlamentní volby. (GlobalSecurity.org¹¹, 2005)

K RUF se časem začala přidávat řada mladých obyvatel Sierry Leone, kteří v ní viděli především příležitost zbohatnout. S velkou brutalitou postupně ničili vesnice, vraždili a mržčili jejich obyvatele a obsazovali diamantové doly v oblasti Kono na východu země (U.S. Department of State, 2009). Tak započala občanská válka v Sieře Leone.

Problémem RUF dle Bariagabera (2006) bylo, že kromě cíle svrhnout zkorumpovanou vládu nesledovala žádný program, jenž by chtěla prosazovat po svrnutí vlády. „Popis RUF jako neuspořádané organizace, které chyběla revoluční vize a program, více než objasňuje krutost s jakou vedla válku“ (Bariagaber, 2006, 20).

Armáda Sierry Leone se nejdřív s podporou Hospodářského společenství západoafrických zemí (Economic Community of West African States, ECOWAS) a jeho vojenské pozorovací skupiny (ECOWAS Monitoring Group, ECOMOG) snažila potlačit povstalce (UN, 2000b). 29. dubna 1992 ale sama svrhla vládu a jako prezidenta dosadila kapitána Valentinea Strassera, který stanul v čele nově vytvořené Prozatimní národní vládnoucí rady (National Provisional Ruling Council) (Restoy, 2006). Navzdory změně vlády pokračovala RUF v brutálních útocích. V té době již bylo asi 30 % obyvatelstva vnitřně vysídleno, dalších 10 % uprchlo do sousedních zemí a na obranu byly vydávány tři čtvrtiny národního rozpočtu (UN, 2000b). Přesto měla v roce 1995 RUF pod kontrolou již většinu území a dokonce stanula na prahu Freetownu.

4.2.2 Zapojení OSN

V listopadu 1994 hlava státu Sierra Leone adresovala dopis generálnímu tajemníkovi OSN, ve kterém ho formálně požádala, aby umožnil vyjednávání mezi vládou a RUF. Boutrus Boutrus-Ghálí nejprve vyslal průzkumnou misi a v únoru 1995 na základě jejích závěrů

---

¹¹ GlobalSecurity.org je organizace založená roku 2000 se sídlem v Alexandrii, Virginii, USA. Jejím účelem je poskytovat veřejnosti spolehlivé informace z oblasti obrany a bezpečnosti.

jmenoval zvláštního zmocněnce Berhana Dinku, který měl ve spolupráci s organizacemi OAU a ECOWAS vyjednat urovnání konfliktu. (UN, 2000b)

Roku 1996 došlo vlivem mezinárodního nátlaku a protestů obyvatelstva k demokratickým volbám, ve kterých získal prezidentské křeslo Ahmad Tejan Kabbah, diplomat, jenž mnoho let působil v OSN (U.S. Department, 2009). V listopadu 1996 se v Abidžanu povedlo vyjednat mírovou dohodu mezi RUF a vládou. Příměří ale bohužel dlouho nevydrželo a o půl roku později byla vláda svržena vojenskou juntou Revoluční rada ozbrojených sil (Armed Forces Revolutionary Council, AFRC). Ta přizvala k účasti na nové vládě RUF a prezident Kabbah a jeho vláda se museli uchýlit do exilu v sousední Guiney (Restoy, 2006).

Rada bezpečnosti 8. října 1997 reagovala uvalením embarga na zbraně a ropu a pověřila organizaci ECOWAS, aby pomocí jednotek ECOMOG zabezpečila implementaci tohoto opatření. Silám ECOMOG, k nimž přispěla největším podílem Nigérie, zároveň udělila oprávnění k použití síly (Sillinger, 2003). Hirsch (2001) ale kriticky dodává, že uvalení embarga a sankcí trvalo OSN tři měsíce, a rozhodla se tak učinit až poté, co stejný krok podnikl ECOWAS. Vládnoucí junty se ztatečně dotkl nedostatek ropy a tak brzy nato proběhly v Conakry rozhovory o příměří. Delegáti podesali dohodu, v níž vyjednali návrat prezidenta Kabbaha do čela země v termínu šesti měsíců, a zároveň zástupci RUF a AFRC souhlasili, že do konce roku zahájí program odzbrojování a demobilizace. Zato jim byla zajištěna imunita a možnost hrát i nadále aktivní roli v procesech v zemi. Jenže junta nejenže nezahájila proces odzbrojování, ale právě naopak využila této dohody jako důkazu mezinárodního uznání k nákupu nových zbraní. (Pham, 2005)

4.2.3 UNOMSIL

Jednotky ECOMOG se nakonec rozhodly pro vojenský zásah. Začátkem roku 1998 se jim podařilo svrhnout nelegitimní vládu AFRC a RUF a znovunastolit tak civilní vládu prezidenta Kabbaha. RB odvolala embargo a vláda společně s Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development) a Rozvojovým programem OSN (United Nations Development Programme, UNDP) zahájila program Odzbrojení, demobilizace a reintegrace (Disarmament, demobilisation and reintegration. DDR). 13. července 1998 přijala RB rezoluci 1181 (1998), kterou zřídila UN Observer Mission in Sierra Leone (UNOMSIL). Operace UNOMSIL pověřila 70 vojenských pozorovatelů a lékařskou jednotku na dobu 6 měsíců k dohledu nad vojenskou a bezpečnostní

situací. Mandátem bylo také monitorovat odzbrojení a demobilizací a dodržování lidských práv. (Security Council, 1998)

Zajímavé bylo, že rezoluce ustanovila, aby jednotky operace UNOMSIL pracovaly pod ochranou ECOMOG, ale aby zároveň nad silami ECOMOG dohlížely. OSN se totiž obávala, aby se neopakovala situace ze sousední Libérie, kdy byli vojáci ECOMOG obviňováni, že se podíleli na násilí proti obyvatelům a na ekonomickém vykořisťování země (Francis, 2006).

Nicméně pouhých 70 neozbrojených osob nestačilo k realizaci tak náročného mandátu a boje v zemi nadále pokračovaly, a to, jak uvedla zpráva Human Rights Watch (1998), ještě s větší krutostí než doposud. V lednu 1999 se RUF a AFRC pokusili znovu svrhnout vládu. OSN reagovala obvyklým způsobem – co nejrychleji evakuovala jednotky UNOMSIL i osoby cizích národností. Naštěstí se jednotkám ECOMOG podařilo zakročit a potlačit rebely, i když při tomto zásahu utrpěla velký počet obětí. (Francis, 2006)

Následovala řada dalších pokusů o vyjednávání, které nakonec 7. července 1999 vyústily v podepsání mírové dohody z Lomé. Dle této dohody měla RUF po transformaci v novou politickou stranu zaručenou účast ve vládě a ministerská křesla. Zároveň byla přislíbena všeobecná amnestie a imunita všem „bojovníkům, kolaborantům, vyhnančům a ostatním“, včetně Foday Sankoha. (Lome Peace Accord, 1999)

Součástí dohody byla žádost o větší zapojení ze strany OSN (Sillinger, 2003). RB tedy kvůli asistenci při implementaci dohody souhlasila s rozšířením mandátu operace UNOMSIL. Rezolucí 1260 (1999) z 20. srpna 1999 navýšila počet personálu mise na 210 vojenských pozorovatelů, kteří navíc získali k dispozici nezbytné vybavení a administrativní a lékařskou jednotku (Security Council, 1999a). To samozřejmě nemohlo stačit, obzvláště když ještě k tomu nový nigerijský prezident oznámil, že chce postupně stáhnout ze Sierry Leone celý nigerijský kontingent čítající 12 000 vojáků (Francis, 2006). Nakonec se RB rozhodla na doporučení generálního tajemníka ukončit mandát operace UNOMSIL a schválit vytvoření nové, mnohem rozsáhlejší mise United Nations Mission in Sierra Leone (UNAMSIL).¹²

4.2.3 UNAMSIL

UNAMSIL byl zřízen rezolucí 1270 (1999) 22. října 1999. Vznikl na dobu šesti měsíců a personál měl čítat maximálně 6 000 osob, včetně 260 vojenských pozorovatelů.

---

¹² Nigérie nakonec přispěla k misi UNAMSIL 2 000 vojáků.

Mandátem mise UNAMSIL bylo monitorovat příměří a asistovat při implementaci mírové dohody a při programu DDR. (Security Council, 1999b)

Brzy se prokázalo, že počet 6 000 osob nebude dostatečný pro naplnění poslání operace UNAMSIL. V únoru 2000 se proto RB rozhodla rezolucí 1289 (2000) navýšit počet sil na 11 100, včetně 260 v Sieře Leone již působících vojenských pozorovatelů. Zároveň byl rozšířen mandát operace jak časově, tak co se týká pravomocí. Jednotky měly dalších 6 měsíců chránit strategické lokality, jako například vládní budovy a letiště, střežit zbraně a vojenské vybavení, které získaly při odzbrojování a napomáhat přesunu lidí, zboží nebo humanitární pomoci. (Security Council, 2000)

V rámci jednotek UNAMSIL ale po celou dobu docházelo k neshodám, týkajících se především rozsahu užití síly operace a podmínek, za kterých může být využita (Curran, Woodhouse, 2007). Dle Bariagabera (2006) k získání respektu RUF nijak nepřispívalo ani to, že jednotky OSN mohly střílet jen na svou obranu. To se nezměnilo až do března 2001 (Bariagaber, 2006).

Události nabraly zásadní spád v květnu 2000. RUF využila nejednoty jednotek OSN, zajala celkově 500 osob z personálu operace UNAMSIL a zmocnila se jejich zbraní. Navíc ještě téhož měsíce příslušníci RUF zastřelili 20 demonstrantů, kteří protestovali proti násilí RUF před domem Sankoha ve Freetownu (U.S. Department, 2009). RUF také nadále držela po kontrolou region Koidu, bohatý na diamanty, a bránila rozmístění jednotek OSN v této oblasti (Francis, 2006). Po těchto incidentech přišli příslušníci RUF o místa ve vládě a byli na ně uvaleny sankce. RB zároveň navýšila další rezolucí počet pracovníků UNAMSIL na 13 000, především se ale rozhodla zapojit Velká Británie a vyslat jednotky, aby ochránila a evakuovala britské občany. (UN, 2005).

Původně měly britské síly pracovat nezávisle na misi UNAMSIL, ale nakonec s ní začaly spolupracovat a z jednotky evakuační se stala jednotka stabilizační. Britské útvary vytvořily bezpečnostní zónu kolem Freetownu, kde mohli naplňovat své poslání pracovníci UNAMSIL. Navíc díky britské intervenci, která zaujala tvrdší postoj vůči rebelům, získala OSN důvěru obyvatelstva. Nakonec i RUF nabyla pocitu, že válku nemůže vyhrát a že více získá ze spolupráce s OSN. K tomu dopomohlo i dopadení Foday Sankoha britskými vojenskými jednotkami. (Curran, Woodhouse, 2007)

Nicméně OSN se nevyhnul ještě jeden velký skandál a to když major generál Vijay Jetley obvinil nigerijské funkcionáře, že se „velmi usilovně snaží sabotovat mírový proces“ a velitelství nigerijské armády nařkl z rabování diamantů na stejné úrovni jako to dříve činil

Sankoh (Tran, 2002). Přes tento skandál pokračoval UNAMSIL vcelku úspěšně v naplňování svého cíle.

V listopadu 2000 byla uzavřena mírová dohoda v Abuji, program DDR ale i nadále nebyl naplněn. Proto o půl roku později v květnu 2001 došlo k podpisu druhé abujské mírové dohody, která se více soustředila na znovuootevření a plnění tohoto programu (U.S. Department, 2009). Mezitím se 30. března 2001 rezolucí 1346 (2001) zvýšil počet personálu UNAMSIL na konečných 17 500 (Security Council, 2001). Zároveň došlo k rozšíření pravomocí operace (UN, 2005).

18. ledna 2002 vyhlásil prezident Kabbah oficiální konec občanské války. Ve volbách, které se téhož roku konaly, pak v drtivém vítěství získal prezidentské křeslo mezinárodní komunitou protěžovaný Kabbah a jeho strana Sierra Leone People's Party většinu míst v parlamentu. Naopak strana vytvořená RUF nezískala v zákonodárném shromáždění jediné křeslo. Následně Britové stáhli své jednotky a v Sierra Leone zůstalo pouze 105 britských vojáků, kteří měli za úkol vycvičit armádu Sierra Leone. (U.S. Department, 2009)

Od listopadu 2002 OSN postupně redukovala personál operace UNAMSIL. Formálně byl mandát mise ukončen v prosinci 2005. (UN, 2005)

5 Aplikace evaluačních kritérií

5.1 Somálsko

5.1.1 Naplnění mandátu

Intervence v Somálsku byla rozdělena do tří operací. Jelikož jednotlivé mise byly pověřeny rozdílnými mandáty, musíme přistupovat ke každé misi zvlášť.

Prvotním mandátem operace UNOSOM I definovaném v rezoluci 751 (1992) bylo především zajistit distribuci humanitární pomoci, ale také bezpečnost personálu OSN a dohlížet nad příměřím v Mogadišu (Security Council, 1992b). Prostředky, které RB k naplnění mandátu vymezila, byly neadekvátní - 50 pozorovatelů s nedostatečnými pravomocemi nemohlo splnit určené úkoly. I samotná OSN uvádí, že se situace horšila – humanitární pomoc se nedostávala k potřebným, příměří nebylo dodržováno a dokonce i rozmístění jednotek bylo blokováno. Hladomor si v té době již vyžádal 300 000 obětí (UN, 2003a). Zlepšení se nedostavilo, ani když OSN schválila nové jednotky, jelikož většina z nich se nedostala ani do přístavu hlavního města (Perlez, 1992a). Ismat Kittani po nastoupení do funkce zvláštního představitele OSN pro Somálsko vypracoval zprávu, která konstatovala, že 70 až 80 % potravinové pomoci se nedostane k hladovějícím (Security Council, 1992d). První misi v Somálsku se nepodařilo zabránit humanitární krizi a nesplnila tedy úlohu definovanou ve svém mandátu.

V případě operace UNITAF je situace komplikovanější. Také jejím úkolem bylo vytvořit bezpečné prostředí pro distribuci humanitární pomoci. Oproti předchozí misi měly ale jednotky UNITAF výhodu, že byly oprávněny použít „všechny nezbytné prostředky“ (Security Council, 1992d). Autoři se shodují, že bezpečnostní situace se skutečně zlepšila.¹³ Neack (2006) ale uvádí, že příslušníci frakcí pouze schovali na dočasnou dobu své zbraně do skladů a čekali až bude rozsáhlá mise UNITAF znovu nahrazena slabou peacekeepingovou operací. Tento fakt samozřejmě nešel generálnímu tajemníkovi, který žádal, aby jednotky mise UNITAF využily své jedinečné síly k odzbrojování válčících stran. Jelikož ale UNITAF nebyla operace vedená OSN ale USA, konečné slovo měla Bushova administrativa.

---

¹³ Neack, 2006; Boulden, 2001; Murphy, 2007; Howard, 2008

Ta rozhodla, že cílem i nadále zůstane pouze zabezpečení humanitární pomoci a po splnění tohoto úkolu se americké jednotky okamžitě stáhnou (Neack, 2006). Boulden (2001) se vyjádřila, že mise UNITAF byla jedinou skutečnou, ale bohužel promarněnou šancí k odzbrojení frakcí. Přesto ji nemůžeme klasifikovat jako neúspěšnou, jelikož svůj originální mandát spíše naplnila. Crocker (1995, in Hawk, 2002) tvrdí, že mise tak zachránila čtvrt miliónu životů. Jakákoliv přesná čísla ale samozřejmě zůstávají pouhými dohady.

Poslední operací OSN v Somálsku byla mise UNOSOM II. Její mandát byl velmi komplexní. V první řadě převzala úkol předchozí mise zajistit bezpečné prostředí pro humanitární pomoc. Kromě toho ale měly jednotky operace dohlížet nad příměřím a zabránit znovuzahájení bojů, asistovat při repatriaci uprchlíků a vnitřně vysídlených osob,¹⁴ zajistit odzbrojení válečných frakcí, přispět k odminování země, obnovit politické instituce a ekonomiku země, a zřídit policejní složky (UN, 2003b). Formulace „dohlížet nad příměřím“ by se dala označit za velmi odvážnou vzhledem k tomu, že v Somálsku žádné příměří ve skutečnosti neexistovalo.

Zatímco předchozí operace vedená USA měla k vykonání jediného úkolu k dispozici 37 000 osob, UNOSOM II s mnohem rozsáhlejším mandátem čítal ve svém maximu 28 000 zaměstnanců (UN, 2003b). Jednotky tedy nemohly poskytnout ochranu pracovníkům humanitárních organizací v takovém rozsahu jako předcházející mise a také nebylo v jejich silách zabránit znovuzahájení bojů. Operace zajistila pouze částečnou bezpečnost a násilí vůči samotnému personálu mise rostlo (Seybolt, 2007). V průběhu mise celkově zemřelo 154 vojáků či zaměstnanců OSN, což ji řadí mezi jednu z „nejkrvavějších“ operací vůbec.

Také repatriace uprchlíků se ukázala jako nereálný úkol. I když zpráva UNHCR (2004) uvádí, že OSN asistovala více než 60 000 osobám při návratu do svých domovů, ve skutečnosti se celkový počet uprchlíků zvýšil, především v důsledku vypuknutí nových bojů. Podobně boje bránily implementaci programu odminování. Dle zprávy U.S. Department of State (1998) sice somálské firmy pracující pro OSN dokázaly vyčistit 127 km² půdy a 438 km cest, Somálsko přesto zůstalo jednou z nejrizikovějších zemí.

Ani ve snahách o odzbrojení frakcí neslavila mise úspěchy. Neexistují žádné přesné údaje, ale autoři sdílejí názor, že OSN nedosáhla žádných výrazných pokroků¹⁵. Operace

---

¹⁴ Odhady celkového počtu obyvatel, kteří do té doby byli nuceni opustit svůj domov, se pohybují kolem 1,7 miliónu, z toho 300 000 až 400 000 vnitřně vysídlených osob. Více než milión uprchlíků hledalo útočiště v sousední Etiopii a Keni. (Ginifer, 1997)

¹⁵ Neack, 2006; Doyle, Sambanis, 2006; Howard, 2008

bohužel nedisponovala potřebnou silou pro tak náročné poslání. UN Commission on Human Rights (1996) vysvětluje, že to byl právě tento úkol, který vyvolal otevřené nepřítelství vůči silám OSN. Navíc když USA stáhly své síly a rezoluce 897 (1994) zmenšila pravomoce jednotek mise, které od té doby mohly používat sílu opět jen v případě sebeobranu, stal se úkol odzbrojit válčící skupiny naprosto nereálný.

Jako nejproblematictější se ale projevila část mandátu, týkající se budování státu. Jelikož v zemi nebylo nastoleno příměří, ukázaly se nakonec jakékoliv kroky OSN jako kontraproduktivní. Nepodařilo se vytvořit politické instituce, protože válčící frakce nebyly ochotny se navzájem dohodnout a každá jen následovala své vlastní cíle. Světová banka, jindy hlavní aktér v oblasti ekonomického rozvoje, se kvůli absenci funkční centrální vlády odmítla angažovat ve snahách o obnovu hospodářství země a ty tudíž spočívaly pouze na bilaterálních donorech a nevládních neziskových organizacích (Grandvoinette, Schneider, 1998). OSN sice jmenovala skupinu soudců, ale ti nebyli uznáváni a v regionech nadále fungovaly klanové soudy řídicí se vlastními zákony. A když OSN opouštěla Somálsko, fungovala v zemi místo původně plánovaného policejního sboru čítajícího 18 000 až 20 000 osob pouze skupina 5 000 policistů, kterým ale kvůli absenci centrální vlády neměl kdo velet. V takovém počtu se policie mohla vypořádat s drobnými kriminálními činy v hlavním městě, ale nedokázala přispět k bezpečnosti země, nadto když frakce nebyly odzbrojeny. (Cousens, 2001)

Zdá se, že operace UNOSOM II nesplnila žádný úkol mandátu absolutně, proto bych se přikláněla k zápornému ohodnocení. Situace při odchodu jednotek OSN nebyla lepší než před zahájením operace, spíše naopak. Zatímco UNITAF dokázal přece jen pozastavit boje, misi UNOSOM II se nepodařilo tento stav udržet. Nakonec byly ohroženy nejen životy somálských obyvatel, ale i personálu OSN.

Ze tří mírových operací, které v Somálsku proběhly, můžeme dle prvního evaluačního kritéria zhodnotit 2 jako naprostý nezdar, jedinou misi UNITAF jako úspěšnou. Pokud operace navzájem porovnáme, zdá se, že klíčem k úspěchu je větší početnost sil a rozsáhlejší pravomoce jednotek. Nabízí se ale i možnost, že k úspěchu, tedy alespoň dle tohoto kritéria, stačí realističtější mandát.

5.1.2 Okamžité příměří

Pro aplikaci druhého kritéria je nezbytné zhodnotit, zda operace pomohla udržet nebo nastolit okamžité příměří. Jelikož v době, kdy OSN intervenovala, byla občanská válka

v Somálsku v plném proudu a žádná dohoda o příměří nebyla dosud podepsána, musíme v tomto případě posoudit, zda operace přispěla k ukončení bojů.

OSN se skutečně snažila vyjednat mír mezi válčícími frakcemi. Howard (2008) uvádí, že mezi lety 1991 až 1995 proběhlo celkově 17 pokusů na národní a 20 na subnárodní úrovni.¹⁶ A dokud byl na postu zvláštního představitele OSN pro Somálsko Mohammed Sahnoun, zdálo se, že se OSN vydala dobrou cestou. Po jeho rezignaci ovšem naděje značně klesly. OSN pozbyla důvěryhodnosti, což se projevilo zamítavým postojem generála Aidida s rozmístěním jednotek operací. Boje pokračovaly i nadále. I když mise UNITAF vytvořila bezpečnější prostředí, nepodařilo se jí nastolit mír a násilí bylo přerušeno pouze dočasně. Jakmile pak byla schválena operace UNOSOM II a postupně docházelo ke stahování jednotek mise UNITAF, využily válčící frakce situace a znovu rozproudily násilí (Boulden, 2001). Navíc poté co OSN začala pronásledovat Aidida, ztratila nadobro možnost hrát roli neutrálního mediátora (Hawk, 2002).

Ani jedna z operací v Somálsku nedokázala ukončit boje a skutečně nastolit příměří. Žádná z podepsaných dohod nebyla dodržena a nakonec se jednotky OSN staly pouze novým cílem střetů. Intervence v Somálsku nepřinesla úspěch ani v tomto ohledu.

5.1.3 Dlouhodobá stabilita

V roce 1995, kdy OSN stahovala jednotky, byl v hlavním městě vytvořen zdánlivý pořádek, mimo Mogadišo stále zuřila občanská válka (Doyle, Sambanis, 2006). Dle UNHCR (2004) zůstávalo v uprchlických táborech v zahraničí více než 630 000 obyvatel a tento počet se po odchodu OSN ještě zvýšil. Stáhnutí jednotek OSN připomínalo útěk z místa činu. Policejní složka vytvořená narychlo jednotkami UNOSOM II se okamžitě po jejich stáhnutí rozpadla, jelikož somálská ekonomika si nemohla dovolit výši jejich platů, kterou nastavila OSN, a podobně dopadl soudní systém (Cousens, 2001).

Bariagaber (1996, 162) uvádí: „Přestože humanitární katastrofa byla zažehnána, Somálsko nebylo o nic blíže životaschopnému politickému systému.“ Autor popisuje situaci o rok později, kdy poměry v zemi nebyly o nic lepší – moc byla stále v rukou jednotlivých frakcí, které vytvářely své vlastní „ministáty“ a obyvatelé byli znovu vystaveni riziku vypuknutí hladomoru.

---

¹⁶ Nejdůležitější mezi nimi konference o národním smíření v Adis Abebě nebo deklarace z Nairobi z roku 1994, které jsou uvedené v kapitole 4.1.

Občanská válka bohužel nebyla doposud ukončena, i když bylo podepsáno několik dohod o příměří. Mezi nimi například Deklarace z Cairu z roku 1997, která ale nikdy nebyla implementována, nebo dohoda ze Somálské národní konference o míru v Djibouti z roku 2000. Na ní se zúčastněné strany dohodly na vytvoření Přechodné národní vlády, kterou o čtyři roky později nahradila Přechodná federální vláda. (U.S. Department of State, 2009)

I přes zformování nové vlády jsou jednotlivé oblasti země nadále ovládány různými regionálními a místními skupinami. V zemi probíhají neustálé boje s islámskými extremisty a organizace Human Rights Watch ve své zprávě o Somálsku z roku 2008 upozorňovala na nově vypuklou humanitární krizi a hrubé porušování humanitárního práva (Human Rights Watch, 2008). Také Corruption Perceptions Index¹⁷, jenž hodnotí míru korupce, řadí Somálsko pravidelně na poslední místa (Transparency International, 2009).

Dle Indexu zhroutených států¹⁸, měřícího nestabilitu států, patřilo Somálsko v letech 2005 až 2007 mezi 10 nejohroženějších států a v seznamech pro roky 2008 a 2009 dokonce obsadilo nelichotivé prvenství. K tomuto poklesu výrazně přispěl nárůst pirátství a zintenzivnění bojů v pobřežních oblastech. Somálsku chybí nezávislá armádní složka, a kvůli absenci funkční centrální vlády i jednotná policejní síla. Na národní úrovni nefunguje ani právní systém, na lokální úrovni pracují nezávislé soudy, které praktikují islámské právo šaría nebo tradiční somálské právo. (The Fund for Peace, 2009)

Dle UNDP (2008a) žilo v roce 2002 43 % obyvatel Somálska v extrémní chudobě, tedy za méně než 1 USD¹⁹ za den. Aktuálnější údaje neexistují, jelikož Somálsko je z většiny statistik vynecháno pro nedostatek dostupných údajů. UNHCR (2009) odhaduje, že se v současnosti vyskytuje v Somálsku téměř 1 300 000 vnitřně vysídlených osob a v zahraničí přebývá více než půl miliónu somálských uprchlíků.

Na základě uvedených faktů je evidentní, že Somálsko doposud nedosáhlo vytoužené stability ani v oblasti politické, ani v sociální, či ekonomické. Intervence OSN nepřispěla k vyřešení konfliktu, ani ke zlepšení situace v dlouhodobém horizontu.

---

¹⁷ Corruption Perceptions Index hodnotí na základě expertních posudků a průzkumů míru korupce ve 180 státech světa. Od roku 1995 je zveřejňován organizací Transparency International. (Transparency International, 2009)

¹⁸ Failed State Index, neboli Index zhroutených států je vypracováván od roku 2005 organizací The Fund for Peace. Index měří míru stability států na základě 12 ukazatelů z ekonomické, sociální a politické oblasti. Mezi ukazatele patří rozsah kriminality, porušování lidských práv, propad ekonomiky, úpadek veřejných služeb a jiné. (The Fund for Peace, 2009)

¹⁹ Hranice extrémní chudoby je v současnosti stanovena již na 1,25 USD/den. (UNDP, 2008a)

5.2 Sierra Leone

5.2.1 Naplnění mandátu

Operace UNOMSIL byla na rozdíl od mise UNOSOM I rozmístěna do poměrů, v nichž byla alespoň ustanovena legitimní centrální vláda. Přesto nastala podobná situace jako v případě Somálska.

Mandát mise UNOMSIL se skládal ze tří hlavních úkolů - dohled nad vojenskou a bezpečnostní situací, dohled nad odzbrojením a demobilizací a dohled nad respektováním mezinárodního humanitárního práva. Ke každému bodu mandátu byl přidán dovětek, „jak jen bezpečnostní podmínky dovolí“. (Security Council, 1998)

Obdobně jako v Somálsku se ale 70 neozbrojených pozorovatelů ukázalo jako nedostatečný počet pro splnění zadaných úkolů, navíc když ve skutečnosti dosáhla mise ve svém maximu pouhých 41 pozorovatelů (UN, 2003a). Po svržení vojenské junty RUF a AFRC a jejich vyhnání z hlavního města začaly tyto dvě skupiny plenit venkov. Obrovská brutalita, s jakou tak činily, nešla pozornosti mezinárodních humanitárních organizací. Vojáci RUF i AFRC mržčili, vraždili a jinak terorizovali civilní obyvatelstvo a typické pro obě skupiny bylo verbování dětských vojáků (Human Rights Watch, 1998). Více než 400 000 obyvatel hledalo útočiště v zahraničí a dalších 670 000 jich bylo vnitřně vysídleno (UNHCR, 2004). Organizace Amnesty International (1999) i jiné neustále rozhořčeně poukazovaly na fakt, že OSN, místo aby začala situaci řešit, raději v prosinci 1998 ze strachu stáhla personál.

United Nations Disarmament, Demobilization and Reintegration Resource Centre (UNDDDR Resource Centre, nedatováno) uvádí, že z celkového počtu 75 000 bojovníků jich bylo odzbrojeno 3 200. Jaký byl ale podíl OSN je diskutabilní. Zbraně byly vybírány v rámci vládního programu, který vytvořila Národní komise pro odzbrojování, demobilizaci a reintegraci (National Committee for Disarmament, Demobilization and Reintegration) společně se Světovou bankou a byly získány především při zásazích jednotek ECOMOG. I tyto snahy ale byly přerušeny, když se bezpečnostní situace zhoršila v lednu 1999. (UNDDDR Resource Centre, nedatováno)

Lze ale dle mandátu jasně říct, že by operace selhala? Ten byl totiž formulován s největší opatrností, úkolem OSN bylo pouze asistovat a dohlížet, a to jen „pokud okolnosti dovolí“. Nicméně vzhledem k tomu, že pozorovatelé byli staženi pouhých několik měsíců po zahájení mise, pochybnosti o naplnění mandátu jsou více než opodstatněné. Žádné zlepšení

bezpečnostní situace se nedostavilo, a to ani když byl počet personálu mise navýšen na 210 pozorovatelů, z nichž do země dorazilo 192 (UN, 2003a). Počet uprchlíků se ještě zvýšil téměř o dalších 100 000 (UNHCR, 2004) a bylo očividné, že pro dosažení skutečného pokroku bude třeba rozmístit mnohem rozsáhlejší a početnější misi. Operace UNOMSIL skutečně v mnohém připomněla UNOSOM I.

Dle mandátu operace UNAMSIL z února 2000 měly jednotky mise spolupracovat s vládou při imlementaci mírové dohody z Lomé a dohlížet nad dodržováním příměří, asistovat vládě při programu DDR, zajistit bezpečnost personálu OSN, distribuci humanitární pomoci a bezpečnost klíčových lokalit, tedy letišť, důležitých cest, a vládních budov. (Security Council, 2000)

Přestože v zemi mělo oficiálně fungovat příměří, Sillinger (2003) uvádí, že ve skutečnosti v té době – velmi krátce po schválení dohody z Lomé, byla již většina ze závazků porušena. Boje neustávaly a rebelové nadále pokračovali v krutostech vůči obyvatelstvu. V zemi tedy neexistoval mír, nad nímž by OSN měla dohlížet. Dle UNDDR Resource Centre (nedatováno) přesto zpočátku vláda ve spolupráci s jednotkami ECOMOG a UNAMSIL a dalšími agenturami začala imlementovat program DDR a odzbrojila 18 898 bojovníků. Keen (2005) ale popisuje velké problémy, které byly spojeny s procesem reintegrace. Přestože původně bylo plánováno, že bývalí bojovníci po odzbrojení stráví 90 dní v táborech, kde se budou postupně připravovat na přechod k běžnému životu, tato iniciativa nakonec ztroskotala. Aktivita byly nedostatečné a doba přípravného programu se nakonec zkrátila na tři týdny.

Proces odzbrojování byl zcela zastaven po incidentu z května 2000, kdy RUF zadržela jako rukojmí 500 členů mise UNAMSIL. UNDDR Resource Centre (nedatováno) uvádí, že povstalecké skupiny naopak začaly znovu zbrojit, takže v důsledku se celkový počet ozbrojených bojovníků stěží vůbec snížil. Většina personálu UNAMSIL byla ještě ten měsíc propuštěna, dle Sillingera (2003) ale zemřelo v zajetí 9 osob a útoky na jednotky UNAMSIL pokračovaly i nadále. RUF zároveň zcela bránila vstupu jednotek do některých regionů, jež měla pod kontrolou.

Mluvčí Světového potravinového programu OSN (World Food Programme) prohlásil, že situace je pro pracovníky humanitárních organizací příliš nebezpečná a tak byla většina humanitární pomoci zpožděna nebo nebyla vůbec doručena. (GlobalSecurity.org, 2000)

Obrat nastal až po zapojení britských jednotek a následném podepsání dohody z Abuji. OSN souhlasila s navýšením počtu personálu mise UNAMSIL a zároveň rozšířila mandát operace o další úkoly. Jednotky měly pomáhat vládě implementovat program DDR, znovunastolit právní řád, stabilizovat situaci po celé zemi a uspořádat svobodné a spravedlivé volby.

Dle UNDDR Resource Centre (nedatováno) byl proces DDR plně dokončen v lednu roku 2002, kdy bylo dohromady odzbrojeno 72 490 povstalců. Program reintegrace se obzvláště zaměřoval na děti a ženy a byl dokončen o dva roky později.

Postupně byly zpřístupněny pro vládu dříve nedostupné oblasti, což umožnilo práci humanitárním organizacím a také postupný návrat uprchlíků i vnitřně vysídlených osob (Human Rights Watch, 2002). V rámci mírového procesu bylo společně s potravinovou pomocí dodáváno osivo a nářadí pro podporu znovuzahájení zemědělských aktivit (World Food Programme, 2001). V zemi současně probíhala registrace voličů, ke které se přihlásilo 85 % všech oprávněných voličů, a v květnu 2002 se konaly prezidentské i parlamentní volby. Ty naštěstí proběhly bez jakýchkoliv střetů, jichž se nezávislí pozorovatelé obávali, i když se v jejich průběhu vyskytly určité problémy - někteří pozorovatelé nebyli vpuštěni do volebních místností, jiní zase zaznamenali opakovanou účast některých voličů nebo účast nezletilých. Ve volbách uhájil prezidentské křeslo Kabbah s více než 70% podporou a také jeho strana Sierra Leone People's Party získala největší počet hlasů. (The Carter Center, 2002)

V lednu 2002 vznikl Zvláštní soud pro Sierra Leone jako výsledek dohody mezi OSN a vládou Sierra Leone. Jednalo se o první soud tohoto druhu a jeho cílem bylo stíhání osob, jež nesou největší zodpovědnost za páchání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a dalších porušení mezinárodního humanitárního práva. Za tyto zločiny byl mimo jiné obviněn právě Foday Sankoh, který ale, dříve než nad ním byl vynesena rozsudek, v roce 2003 zemřel. (Special Court for Sierra Leone, 2008)

Open Society Justice Initiative (nedatováno) upozorňovala, že právní systém ve skutečnosti funguje pouze v několika velkých městech a je tedy nedostupný pro většinu obyvatelstva. Ve všech ostatních částech země bylo praktikováno pouze zvykové právo, které často odporovalo Ústavě Sierry Leone nebo mezinárodním dohodám o lidských právech. Současně byly u těchto neformálních soudů často diskriminovány ženy a obyvatelé ze sociálně slabších vrstev. V souvislosti s touto problematikou byly realizovány programy pro zvýšení dostupnosti soudů a také různá školení.

Přestože zpočátku se zdálo, že se průběh mise bude vyvíjet podobným směrem jako UNOSOM II, podařilo se nakonec situaci zachránit a mandát mise úspěšně naplnit.

5.2.2 Okamžité příměří

OSN zřídila misi UNOMSIL v době, kdy nebyla platná žádná oficiální mírová dohoda. V Conakry sice několik měsíců předtím zástupci RUF a AFRC a delegáti ECOWAS a OSN podepsali dohodu, jelikož ale vládnoucí junta nedodržela své závazky, zakročily nakonec vojensky jednotky ECOWAS. Při tomto zásahu probíhaly ve Freetownu zuřivé boje, většině příslušníků svržené junty se ale podařilo uprchnout. To vyvolalo spekulace, zda nigerijské jednotky ECOWAS nebyly podplacené. (Hirsch, 2001)

Hned v několika prvních měsících mise dosáhlo násilí ze strany RUF i AFRC vrcholu. Pozorovatelé UNOMSIL nijak k míru nepřispěly, ani to nebylo v jejich moci. Ani když byla v červenci 1999 podepsána dohoda z Lomé mezi vládou a povstaleckými skupinami, nebyl mír nastolen. Příměří se ale nakonec přece jen podařilo uzavřít, a to v rámci první a druhé dohody z Abuji, díky nimž mohl prezident Kabbah začátkem roku 2002 vyhlásit konec občanské války. K podepsání dohod údajně přispěla změna v čele RUF, kdy Foday Sankoha nahradil umírněnější Issa Sessay (Sillinger, 2003). Operaci UNAMSIL je tedy možné i z tohoto hlediska klasifikovat jako úspěšnou.

Nicméně situace opět výrazně připomíná operace v Somálsku. Několik bezvýsledných pokusů o vyjednávání a podepsaných dohod, které nebyly nikdy naplněny. Mír byl sice nastolen, ale úloha OSN v těchto procesech je diskutabilní. OSN nebyla hlavním iniciátorem mírových jednání, a nebyť zásahu britských jednotek, situace by se pravděpodobně vyvíjela zcela odlišně.

5.2.3 Dlouhodobá stabilita

Mandát mise UNAMSIL byl ukončen 31. prosince 2005 (UN, 2005). Na rozdíl od Somálska OSN ze Sierry Leone „neprchala“, ale postupně se stahovala, poté co se situace zdála dostatečně stabilizovaná. Dle UNHCR (2007) se v té době již všechny vnitřně vysídlené osoby vrátily do svých domovů a v zahraničí se nacházelo pouze přibližně 40 000 uprchlíků. V zemi existovala demokraticky zvolená centrální vláda a postupně byl budován funkční soudní systém. Také odpovědnost za celonárodní bezpečnost byla již rok v rukou státní armády i policie. (U.S. Department of State, 2009)

Přesto před Sierra Leone ležela a stále ještě leží dlouhá cesta. V roce 2005 a 2006 byla země předposlední a v roce 2007 a 2008 dokonce poslední v pořadí dle Indexu lidského rozvoje²⁰ (UNDP, 2008b). UNDP také uvádí, že negramotnost dosahuje 65 %, a přestože je školní docházka povinná, navštěvuje školy pouze 44 % dětí. V důsledku toho se země potýká s vysokou nezaměstnaností. Sierra Leone dále patří mezi tzv. slabé státy²¹ a je součástí iniciativy pro vysoce zadlužené chudé země (Heavily Indebted Poor Countries). V rámci této iniciativy již dosáhla poslední fáze na cestě k odpuštění dluhů. (International Development Association, 2007)

Zásadním problémem je nadále korupce. Dle Corruption Perceptions Index se situace dokonce od roku 2005 zhoršuje. V roce 2008 obsadila Sierra Leone 158. místo a pohoršila si tak celkově o 30 míst oproti roku 2005 (Transparency International, 2009). Velký podíl na růstu korupce má pašování drog, jelikož Sierra Leone se stala důležitým tranzitním uzlem pro dodávky drog z Jižní Ameriky do Evropy. (UN, 2009)

Přesto se situace, zdá se, v mnoha směrech zlepšuje. Zatímco v roce 2005 obsadila Sierra Leone v seznamu zhroucených států šesté místo, v roce 2009 až 32. Nejlépe si země stojí v oblasti bezpečnosti, tedy armády a policejních složek. Země je ale nadále výrazně závislá na rozvojové pomoci. (The Fund for Peace, 2009)

Důležitým krokem k upevnění mírového procesu byly parlamentní a prezidentské volby, které se konaly v roce 2007. V druhém kole prezidentských voleb zvítězil Ernest Bai Koroma a jeho strana All People's Congress získala většinu parlamentních křesel. Nad volbami dohlíželi nezávislí pozorovatelé a byly všeobecně uznány jako svobodné a spravedlivé. (Commonwealth Secretariat, 2007)

Bohužel období po ukončení mise je příliš krátké na to, abychom mohli s jistotou zhodnotit, zda operace vedla k udržitelnému míru a k dlouhodobé stabilitě. Křehkost státního aparátu může kdykoliv způsobit náhlý obrat k horšímu. Přesto většina oficiálních zpráv a jiných prací zastává názor, že Sierra Leone učinila výrazný pokrok v budování státních institucí a kapacit a vytváření dalších programů, jež jsou nezbytné pro budoucí rozvoj země.

---

²⁰ Human Development Index je nástroj měření lidského rozvoje, který vychází z údajů o střední délce života, gramotnosti, získaném vzdělání a životní úrovni. (UNDP, 2008b)

²¹ Fragile states jsou státy snadno náchylné ke krizi. Tyto země se nedokáží vyrovnat se svými vnitřními či vnějšími problémy a nejsou schopné zajistit základní služby pro své obyvatele. (Člověk v tísni, 2007)

5.3 Srovnání

Na základě předchozích kapitol je evidentní, že i při aplikaci různých metod evaluací mírových operací, dojdeme ke stejným výsledkům. Zatímco mise v Somálsku neskončily úspěšně dle jediného kritéria, s výjimkou operace UNITAF, která alespoň naplnila svůj mandát, mise v Sieře Leone dokázaly i přes počáteční neúspěchy nastolit mír a podpořit rozvoj země.

Zajímavé je, že u obou misí můžeme pozorovat identický postup OSN. Nejprve uvalila embargo na zbraně, poté schválila první operaci, jejíž početnost a prostředky nebyly adekvátní přiděleným úkolům. Až poté rozmístila rozsáhlejší operaci. V obou případech také pomohl některý z členů Rady bezpečnosti – v případě Somálska to byla mise UNITAF vedená USA, v Sieře Leone zase významně přispěla Velká Británie. Jaktože tedy v jednom případě skončila mise úspěchem a druhý se stal učebnicovým příkladem selhání mírových operací?

Co je klíčem k úspěchu nebo neúspěchu mise, je předmětem velkého počtu akademických prací. Většina z nich se zaměřuje na kroky, jež by měly podniknout intervenující organizace, aby zvýšily efektivitu operací. Jako příčinu nezdarů vidí institucionální a organizační problémy OSN.

V roce 2000 vypracoval Vysoký panel OSN tzv. Brahimiho zprávu (UN, 2000), v níž přednesl názor, že operace budou mít větší šanci na úspěch, dojde-li k podstatným institucionálním změnám a k navýšení finančních prostředků.

Na první pohled by porovnání operace v Somálsku a Sieře Leone mohlo dát za pravdu této teorii - zatímco náklady operace UNAMSIL dosáhly celkově 2,8 miliard USD (UN, 2005), náklady UNOSOM II 1,6 miliard USD (UN, 2003b). Zároveň je ale nutno dodat, že mise UNAMSIL trvala 6 let, zatímco UNOSOM II pouhé dva roky. V konečném důsledku byly roční výdaje na misi UNOSOM II vyšší. Pouhá výše finančních nákladů tedy, můžeme-li usoudit z pouhých dvou příkladů, nemusí mít vliv na úspěšnost operace, podstatnějším faktorem je, jakým způsobem byly prostředky využity a také k jak komplexním úkolům byly finance určeny.

Dle Brahimiho zprávy je dalším zásadním předpokladem úspěchu podpora členských států OSN, konkrétněji členů Rady bezpečnosti (UN, 2000). Tato podmínka nepochybně selhala v Somálsku, konkrétně v případě operace UNOSOM II, kdy po brutálních útocích na příslušníky mise stáhly USA své jednotky, brzy poté následovány dalšími státy.

To nakonec vedlo až k úplnému zrušení mise. Naproti tomu v Sieře Leone útoky na personál mise vedly k zapojení Velké Británie a následně také k navýšení počtu jednotek UNAMSIL. Tyto kroky pak přispěly k postupnému zlepšování situace.

Oba případy zároveň dokazují, že podstatný vliv na úspěšnost misí má početnost sil a jejich jednotný program a postup. V Somálsku následovaly jednotky zasahujících členských států rozdílné zájmy a strategie, což pracovalo ve prospěch válčících skupin. Podobný problém zpočátku znevýhodňoval misi UNAMSIL. Tam ale naštěstí došlo k zásadnímu obratu a problémy s nejednotností v rámci sil mise byly odstraněny dříve, než mohly negativně ohrozit její konečný výsledek.

Bariagaber (2006) vidí jako další příčinu selhání nadměrnou a nedostatečně flexibilní byrokracií OSN. Typickým příkladem pomalého postupu OSN je opět právě operace v Somálsku – zdlouhavé jednání, jež předcházelo schválení mise UNOSOM I, a velká prodleva, než schválená mise vůbec dorazila do Somálska, způsobili ztrátu důvěry somálských válčících skupin ve schopnosti OSN a v důsledku toho i ztrátu ochoty s OSN spolupracovat.

Další chybou je dle Bariagabera (2006) přístup organizace, jenž nebere ohled na jedinečnost případů a řeší všechny situace dle stejné šablony. Jak už bylo poukázáno výše, OSN skutečně jedná uniformně. Není ale možné zcela objektivně posoudit, zda by jiný postup organizace vedl k úspěchu.

Goulding (1999) upozorňuje na významnou roli regionálních organizací jako partnerů OSN. Jednotky ECOMOG významně přispěly v Sieře Leone, poprvé když svrhly vojenskou juntou RUF a AFRC a podruhé když se jim podařilo odvrátit další pokus o znovunastolení vlády těchto dvou skupin, zatímco OSN raději evakovala personál.

Na druhou stranu, někteří autoři nevidí největší problém na straně OSN. Významnější vliv na úspěšnost misí mají dle nich podmínky zemí, kde intervence probíhají. Například Malaquias (2002) tvrdí, že příčiny konfliktů jsou velmi hluboké a eroze státní suverenity souvisí s neexistencí funkční domácí legislativy. Dle autora jsou to tedy především interní faktory, které rozhodují o zdaru mise a mandáty operací jsou v každém ohledu nerealistické.

V Sieře Leone vyvolala válku skupina povstalců, která kromě vlastních zájmů nesledovala žádné skutečné poslání. Naproti tomu kořeny konfliktu v Somálsku vskutku sahají hluboko k vyhlášení Somálské republiky. Klanová nesourodost nemohla být překonána

krátkodobým vojenským zásahem a dokud mezi klany nebude existovat ochota dohodnout se, nastolit mír se nepodaří.

6 Závěr

Přestože někteří autoři zaujímají k problematice mírových operací skeptický postoj, mise zůstávají jedinečným prostředkem k udržení světového míru a bezpečnosti. Jelikož africký kontinent je kvůli své nestabilitě obzvláště náchylný ke zrodu konfliktů, stal se primárním cílem mírových misí, především po rozpadu bipolárního světa. Za posledních dvacet let proběhla na tomto kontinentě téměř polovina všech mírových operací.

Operace v Somálsku i Sieře Leone byly pro OSN velkou výzvou. Mise v Somálsku byla první rozsáhlou operací druhé generace a zároveň zkouškou nové role OSN ve světovém uspořádání po konci studené války. Mise bohužel skončila naprostým neúspěchem a utlumila tak dočasně jakoukoliv činnost OSN v oblasti peacekeepingu. Až několik let poté byla schválena operace v Sieře Leone, která se stala první rozsáhlou misí a zároveň prvním pokusem o peace-enforcement po nezdaru v Somálsku.

Každá schválená mírová operace je provázena velkým počtem analýz posuzujících její průběh a výsledek. Tyto práce jsou významným přínosem k pochopení misí obecně. Jedině na základě kritického zhodnocení můžeme vyvodit předpoklady úspěchu při řešení konfliktů. V souvislosti s evaluací mírových operací ale byla zahájena debata, jaké podmínky musí operace splnit, aby mohla být zhodnocena jako úspěšná. Tato práce ukazuje, že jednotlivé přístupy a metody hodnocení mírových misí a jejich výsledky se od sebe příliš neliší. Cíl udržet nebo nastolit mír bývá v naprosté většině případů formulován přímo v mandátech misí, proto se zkoumané události a ukazatele vzájemně překrývají a opakují. Posuzováním mise dle jejího mandátu ale získáme přece jen komplexnější a detailnější analýzu, i když, jak je ukázáno na příkladu operace UNITAF II, naplnění stanoveného mandátu ještě nemusí vést k udržitelnému zlepšení situace. Je-li mandát mise definován dostatečně úzce a specificky, zvyšuje se pravděpodobnost, že bude úspěšně vykonán. To ovšem neznamená, že operace přispěje ke stabilizaci situace v zemi v dlouhodobém horizontu.

Naproti tomu, jak poukazují někteří autoři, kritéria zaměřující se na dlouhodobé ukazatele skutečně mohou od mírové operace požadovat více než je v jejích silách. OSN se snažila podpořit rozvoj a ekonomický růst Sierry Leone, ale odpovědnost za dění v zemi již nyní musí převzít vláda.

Výsledek mírové operace je ovlivněn celým spektrem různých faktorů. Na neúspěchu se výrazně podílí institucionální a organizační problémy OSN. Jak bylo ukázáno na uvedených případech, jedná se o těžkopádnou byrokracii, nedostatečnou početnost a nejednotnost v postupu jednotek a nedostatečnou podporu ze strany členů Rady bezpečnosti. Vína ale nemusí být jen na straně OSN. Ochota soupeřících skupin ukončit boje a uzavřít příměří je přímo úměrná pravděpodobnosti úspěšného ukončení mise. Na fungujícím míru jsou závislé především aktivity z oblasti peace-buildingu, jelikož uprostřed bojů nelze budovat instituce ani jinak podporovat udržitelný rozvoj země.

V neposlední řadě musím vyzdvihnout roli partnerů OSN. V případě Sierry Leone se osvědčila spolupráce se silami společenství ECOWAS a jako zásadní se také ukázal zásah britských jednotek. Podobně v Somálsku byla jediným nadějným bodem mise UNITAF vedená Spojenými státy americkými.

POUŽITÁ LITERATURA

ABIEW, Francis Kofi. *The Evolution of the Doctrine and Practise of Humanitarian Intervention*. The Hague : Kluwer Law International Publishers, 1999. 325 s. ISBN 90-411-1160-3.

ADEBAJO, Adekeye, RASHID, Ismail O. D. *West Africa's Security Challenges : Building Peace in a Troubled Region*. Boulder, CO : Lynne Rienner Publishers, 2004. 449 s. ISBN 1-58826-284-7.

AKSU, Eşref. *The United Nations, intra-state peacekeeping and normative change*. New York : Manchester University Press, 2003. 241 s. ISBN 0-7190-6748-0.

ALLEN, Robert D. *Lessons from Somalia: The Dilemma Of Peace Enforcement* [online]. 1997 [cit. 2009-01-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1997/Allen.htm>>.

Amnesty International. *Sierra Leone : UN human rights presence reduced as abuses worsen* [online]. 1999 [cit. 2009-08-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR51/003/1999/en/bd35585e-6115-486f-8f20-701ab04e6647/afr510031999en.pdf>>.

BARIAGABER, Assefaw. The United Nations in Somalia : An Examination of a Collective Clientelist Relationship. *Journal of Asian and African Studies*. 1996, vol. 31, no. 3-4, s. 162-177.

BARIAGABER, Assefaw. United Nations Peace Operations in Africa : A Cookie-Cutter Approach?. *Journal of Third World Studies*. 2006, vol. XXIII, no. 2.

BELLAMY, Alex J., WILLIAMS, Paul, GRIFFIN, Stuart. *Understanding Peacekeeping*. Cambridge, UK : Polity Press, 2004. 325 s. ISBN 0-7456-3058-8.

BERTRAM, Eva. Reinventing Governments : The Promise and Perils of United Nations Peace Building. *The Journal of Conflict Resolution*. 1995, vol. 39, no. 3, s. 387-418.

BOUTRUS-GHALI, Boutrus. *An Agenda for Peace* [online]. 1992 [cit. 2009-07-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>.

BOULDEN, Jane. *Peace Enforcement: The United Nations Experience in Congo, Somalia, and Bosnia*. Westport : Praeger Publishers, 2001. 176 s. ISBN 0-275-96906-1.

BUREŠ, Oldřich. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 199 s. ISBN 978-80-244-1810-0.

BURK, James. Public Support for Peacekeeping in Lebanon and Somalia : Assessing the Casualties Hypothesis. *Political Science Quarterly*. 1999, vol. 114, no. 1, s. 53-78.

Commonwealth Secretariat. *2007 Sierra Leone Elections - Final Report* [online]. 2007 [cit. 2009-08-04]. Dostupný z WWW: <http://www.thecommonwealth.org/document/39079/152078/170436/sierra_leone_report.htm>.

COUSENS, Elizabeth M., KUMAR, Chetan, WERMESTER, Karin. *Peacebuilding as Politics : Cultivating Peace in Fragile Societies*. Boulder : Lynne Rienner. 2001. 248 s. ISBN 1-55587-946-2.

CURRAN, David, WOODHOUSE, Tom. Cosmopolitan peacekeeping and peacebuilding in Sierra Leone : what can Africa contribute?. *International Affairs*. 2007, vol. 83, is. 6, s. 1055-1070.

Člověk v tísní. *Abeceda rozvoje* [online]. 2007 [cit. 2009-08-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=206&onlyLetter=F#>>.

DOYLE, Michael W., SAMBANIS, Nicholas. *Making War and Building Peace : United Nations Peace Operations*. Princeton : Princeton University Press. 2006. 400 s. ISBN 0-691-12275-X.

DRUCKMAN, Daniel, STERN, Paul C. Evaluating Peacekeeping Missions. *Merston International Studies Review*. 1997, no. 41, s. 151-165.

FORTNA, Virginia Page. *Does Peacekeeping Work? : Shaping Belligerents' Choices after Civil War*. Princeton, NJ : Princeton University Press. 2008. 232 s. ISBN 978-0-691-13671-4.

FRANCIS, David J. *Uniting Peace : Building Regional Security System*. London : Ashgate Publishing. 2006. 296 s. ISBN 0-754-64689-0.

GILLIGAN, Michael J., SERGENTI, Ernest J. Do UN Interventions Cause Peace : Using Matching to Improve Causal Inference. 2007. 42 s. New York University, Harvard University. Nepublikovaná práce.

GILLIGAN, Michael J., SERGENTI, Ernest J. Evaluating UN Peacekeeping with Matching to Improve Causal Inference. 2006. 41 s. New York University. Nepublikovaná práce.

GINIFER, Jeremy. *Beyond the Emergency : Development Within UN Peace Missions*. London : Frank Cass. 1997. 140 s. ISBN 071464760-8.

Global Policy Forum. *Peacekeeping Tables and Charts* [online]. 2009 [cit. 2009-07-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalpolicy.org/security-council/tables-and-charts-on-the-security-council-0-82/peacekeeping-0-89.html>>.

GlobalSecurity.org. *Revolutionary United Front (RUF)* [online]. 2005 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/para/ruf.htm>>.

GlobalSecurity.org. *Sierra Leone : Humanitarian Aid* [online]. 2000 [cit. 2009-08-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2000/06/000620-sierra1.htm>>.

GOULDING, Marrack. The United Nations and Conflict in Africa since the Cold War. *African Affairs*. 1999, vol. 98, no. 391, s. 155-166.

GRANDVOINNET, Helene, SCHNEIDER, Hartmut. *Conflict Management in Africa : A Permanent Challenge*. Paris : Development Centre of the Organisation for Economic Co-operation and Development. 1998. 121 s. ISBN 92-64-16120-1.

HAWK, Kathleen Hill. *Constructing the Stable State : Goals for Intervention and Peacebuilding*. Westport : Praeger Publishers. 2002. 162 s. ISBN 0-275-97755-2.

HAWKINS, Kari. Black Hawk pilot speaks out on Iraq commitment. *Army.mil News* [online]. 28. 08. 2008 [cit. 2009-01-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.army.mil/news/2008/08/28/11984-black-hawk-pilot-speaks-out-on-iraq-commitment/>>.

HIRSCH, John L. *Sierra Leone : Diamonds and the Struggle for Democracy*. Boulder : Lynne Rienner Publishers. 2001. 175 s. ISBN 1-55587-698-6.

HOWARD, Lise Morjé. *UN Peacekeeping in Civil War*. Cambridge, UK : Cambridge University Press. 2008. 416 s. ISBN 978-0-521-70767-1.

Human Rights Watch. Human Rights Watch Condemns Atrocities in Sierra Leone [online]. 1998 [cit. 2009-08-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrw.org/en/news/1998/07/29/human-rights-watch-condemns-atrocities-sierra-leone>>.

Human Rights Watch. *The Human Rights Crisis in Somalia* [online]. 2008 [cit. 2009-07-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrw.org/en/news/2008/03/30/human-rights-crisis-somalia>>.

Human Rights Watch. *HRW World Report 2002 : Sierra Leone* [online]. 2002 [cit. 2009-08-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrw.org/legacy/wr2k2/africa10.html>>.

International Development Association. *Sierra Leone : Recovering from Years of Conflict* [online]. 2007 [cit. 2009-08-04]. Dostupný z WWW: <<http://siteresources.worldbank.org/IDA/Resources/IDA-SierraLeone.pdf>>.

International Peace Research Association (IPRA). *The Future of the United Nations System : Potential for the Twenty-first Century*. Edited by Chadwick F. Alger. Tokyo : United Nations University Press, 1998. 450 s. ISBN 92-808-0973-3.

JOHANSEN, Robert C. U.N. Peacekeeping: How Should We Measure Success?. *Mershon International Studies Review*. 1994, no. 38, s. 307-310.

KEEN, David. *Conflict and Collusion in Sierra Leone*. Oxford : James Currey Publishers, 2005. 340 s. ISBN 0-85255-883-X.

KRASNO, Jean E. *The United Nations : Confronting the Challenges of a Global Society*. Boulder, CO : Lynne Rienner Publishers, 2004. 443 s. ISBN 1-58826-280-4.

LEESON, Peter T. Better Off Stateless : Somalia Before and After Government Collapse. *Journal of Comparative Economics*. 2007, vol. 35, no. 4, s. 689-710.

LONDEY, Peter. *Other People's War : A History of Australian Peacekeeping*. Crows Nest : Allen & Unwin. 2004. 312 s. ISBN 1-86508-651-7.

MALAQUIAS, Assis. Peace Operations in Africa : Preserving the Brittle State. *Journal of International Affairs*. 2002, vol. 55, no. 2, s. 415 – 440.

MCDONALD, Glenn Steven. *Peace Enforcement : Mapping the 'Middle Ground' in Peace Operations*. Genève, 2001. Université de Genève. Rigorózní práce. Dostupný z WWW: <<http://www.unige.ch/cyberdocuments/theses2001/McDonaldG/these.html>>.

MURPHY, Ray. *UN Peacekeeping in Lebanon, Somalia and Kosovo*. Cambridge, UK : Cambridge University Press. 2007. 392 s. ISBN 978-0-521-11444-8.

NEACK, Laura. *Elusive Security: States First, People Last*. Plymouth : Rowman & Littlefield. 2006. 263 s. ISBN 0-7425-2866-9.

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *Somalia* [online]. 2009 [cit. 2009-07-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e483ad6>>.

_____. *2002 UNHCR Statistical Yearbook Country : Data Sheet Sierra Leone* [online]. 2004 [cit. 2009-08-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/414ad5a77.html>>.

_____. *2002 UNHCR Statistical Yearbook Country : Data Sheet Somalia* [online]. 2004 [cit. 2009-07-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/414ad5a80.html>>.

_____. *2005 UNHCR Statistical Yearbook Country : Data Sheet Sierra Leone* [online]. 2007 [cit. 2009-08-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/4641bec111.html>>.

O'NEILL, John Terence, REES, Nicholas. *United Nations Peacekeeping in the Post-Cold War Era*. New York : Routledge, 2005. 240 s. ISBN 0-7146-8489-9.

Open Society Justice Initiative. *Sierra Leone :Access to Justice* [online]. nedatováno [cit. 2009-08-02]. Dostupný z WWW: <http://www.justiceinitiative.org/activities/ncjr/atj/sierraleone_atj>.

OSMANCZYK, Edmund Jan, MANGO, Anthony. *Encyclopedia of the United Nations and International Agreements*. Routledge, New York : Taylor and Francis. 2002. 3 500 s. ISBN 0-415-93920-8.

Organizace Spojených Národů (OSN). *Charta Organizace spojených národů* [online]. 1945 [cit. 2009-01-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

Pearson Peacekeeping Centre. *Understanding Peace Operations* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.peaceoperations.org/web/la/en/pa/CA9B098483DA4C09951D739397A84271/teplate.asp>>.

PECK, Connie. *Sustainable Peace : The Role of the UN and Regional Organizations in Preventing Conflict*. Lanham, Md : Rowman & Littlefield Publishers, 1998. 297 s. ISBN 0-8476-8561-6.

PERLEZ, Jane. U.N. Relief Official in Somalia Quits in Dispute With Headquarters. *New York Times* [online]. 1992a, 28. 10. 1992 [cit. 2009-01-28]. Dostupný z WWW: <<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9E0CEFD91F38F93BA15753C1A964958260&sec=&spon=&pagewanted=2>>.

PERLEZ, Jane. Chaotic Somalia Starves as Strongmen Battle. *New York Times* [online]. 1992b, 04. 10. 1992 [cit. 2009-01-28]. Dostupný z WWW: <<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9E0CEEDC1538F937A35753C1A964958260&n=Top/Reference/Times%20Topics/Subjects/F/Food>>.

PHAM, John-Peter. *Child Soldiers, Adult Interests : The Global Dimensions of the Sierra Leonean Tragedy*. New York : Nova Publishers, 2005. 334 s. ISBN 1-59454-671-1.

RESTOY, Enrique. Sierra Leone : RUF, an army of children. *Coalition to Stop the Use of Child Soldiers : Forum on armed groups and the involvement of children in armed conflicts* [online]. 2006 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <http://www.child-soldiers.org/childsoldiers/CSC_AG_Forum_case_study_June_2006_Sierra_Leone_RUF.pdf>.

Security Council. *Resolution 733 and Resolution 746 (1992)* [online]. 1992a [cit. 2009-01-25]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/010/92/IMG/NR001092.pdf?OpenElement>>.

_____. *Resolution 751 (1992)* [online]. 1992b [cit. 2009-01-26]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/011/10/IMG/NR001110.pdf?OpenElement>>.

_____. *Resolution 775 (1992)* [online]. 1992c [cit. 2009-01-26]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/410/10/IMG/N9241010.pdf?OpenElement>>.

_____. *Resolution 794 (1992)* [online]. 1992d [cit. 2009-01-26]. Dostupný z WWW: <[http://www.un-somalia.org/docs/S-RES-794%20\(1992\).pdf](http://www.un-somalia.org/docs/S-RES-794%20(1992).pdf)>.

_____. *Resolution 814 (1993)* [online]. 1993a [cit. 2009-01-27]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/226/18/IMG/N9322618.pdf?OpenElement>>.

_____. *Resolution 837 (1993)* [online]. 1993b [cit. 2009-01-27]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/332/32/IMG/N9333232.pdf?OpenElement>>.

_____. *Resolution 897 (1994)* [online]. 1994 [cit. 2009-01-28]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/065/62/PDF/N9406562.pdf?OpenElement>>.

____. *Resolution 1181 (1998)* [online]. 1998 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www1.umn.edu/humanrts/resolutions/SC98/1181SC98.html>>.

____. *Resolution 1260 (1999)* [online]. 1999a [cit. 2009-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www1.umn.edu/humanrts/resolutions/SC99/1260SC99.html>>.

____. *Resolution 1270 (1999)* [online]. 1999b [cit. 2009-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/315/02/PDF/N9931502.pdf?OpenElement>>.

____. *Resolution 1289 (2000)* [online]. 2000 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mineaction.org/downloads/S.RES.1289%20E.pdf>>.

____. *Resolution 1346 (2001)* [online]. 2001 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/refworld/country,,,RESOLUTION,SLE,456d621e2,3b00f57b4,0.html>>.

SEYBOLT, Taylor B. *Humanitarian Military Intervention : The Conditions for Success and Failure*. 2007. Oxford : Oxford University Press. 312 s. ISBN 0-19-925243-2.

SILLINGER, Brett. *Sierra Leone : Current Issues and Background*. New York : Nova Science Publishers, 2003. 160 s. ISBN 1-59033-662-3.

SITKOWSKI, Andrzej. *UN Peacekeeping: Myth and Reality*. London : Praeger Security International, 2006. 189 s. ISBN 0-2759-9214-4.

Special Court for Sierra Leone. *About* [online]. 2008 [cit. 2009-08-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sc-sl.org/ABOUT/tabid/70/Default.aspx>>.

The Carter Center. *Observing the 2002 Sierra Leone Elections* [online]. 2002 [cit. 2009-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.cartercenter.org/countries/sierra_leone.html>.

The Fund for Peace. *Failed States Index Score* [online]. 2009 [cit. 2009-07-24]. Dostupný z WWW: <http://www.fundforpeace.org/web/index.php?option=com_content&task=view&id=380&Itemid=537>.

TRAN, Mark. Elections in Sierra Leone. *The Guardian* [online]. 2002 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2002/may/14/qanda.sierraleone>>.

Transparency International. *Corruption Perception Index* [online]. 2009 [cit. 2009-07-24]. Dostupný z WWW: <http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi>.

United Nations (UN). *About the United Nations / History* [online]. 2000a [cit. 2009-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/aboutun/history.htm>>.

____. *Brahimi Report* [online]. 2000 [cit. 2009-07-16]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/peace/reports/peace_operations>.

____. International drug trafficking poses biggest threat to Sierra Leone, UN warns. *UN News Centre* [online]. 2009 [cit. 2009-08-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=29758&Cr=sierra+leone&Cr1=>>>.

____. *Peacekeeping* [online]. 2008b [cit. 2009-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/>>>.

____. *Peacekeeping : List of Operations* [online]. 2009a [cit. 2009-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/list/list.pdf>>>.

____. *Second United Nations Emergency Force (UNEF II)* [online]. 2003 [cit. 2009-07-13]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefii.htm>>.

____. *United Nations Peacekeeping Operations* [online]. 2009b [cit. 2009-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/bnote.htm>>>.

____. *United Nations Peacekeeping Operations : Principles and Guidelines* [online]. New York : 2008a [cit. 2009-07-08]. Dostupný z WWW: <http://pbpu.unlb.org/PBPS/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf>>.

____. *UNAMSIL* [online]. 2005 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/index.html>>>.

____. *UNOMSIL* [online]. 2000b [cit. 2009-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/Unomsil.htm>>>.

____. *UNOSOM I Background* [online]. 2003a [cit. 2009-01-24]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosom1backgr2.html>>.

____. *UNOSOM II Background* [online]. 2003b [cit. 2009-01-24]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosom2backgr2.html>>.

____. UNOSOM II : mandate renewed, humanitarian aspect stressed. *UN Chronicle* [online]. 1994, vol. 31 [cit. 2009-03-31], s. 21-23. Dostupný z WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_m1309/is_n3_v31/ai_16435078/>>.

United Nations Commission on Human Rights. *Assistance to Somalia in the field of human rights* [online]. 1996 [cit. 2009-07-30]. Dostupný z WWW: <<http://www1.umn.edu/humanrts/commission/country52/14-som.htm>>>.

United Nations Development Programme (UNDP). *Human Development Reports* [online]. 2008b [cit. 2009-07-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.so.undp.org/index.php/MDGs.html>>>.

____. *Millenium Development Goals* [online]. 2008a [cit. 2009-07-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.so.undp.org/index.php/MDGs.html>>>.

United Nations Disarmament, Demobilization and Reintegration Resource Centre (UNDDR Resource Centre). *Sierra Leone* [online]. nedatováno [cit. 2009-08-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.unddr.org/countryprogrammes.php?c=60#framework>>>.

United States Institute of Peace. *Lomé Peace Accord* [online]. 1999 [cit. 2009-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.usip.org/library/pa/sl/sierra_leone_07071999.html>.

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. *Guiding Principles on Internal Displacement* [online]. 1999 [cit. 2009-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.reliefweb.int/ocha_ol/pub/idp_gp/idp.html>.

U.S. Department of States. *Hidden Killers : The Global Landmine Crisis* [online]. 1998 [cit. 2009-07-30]. Dostupný z WWW: <http://www.state.gov/www/global/arms/rpt_9809_demine_toc.html>.

_____. *Sierra Leone* [online]. 2008 [cit. 2009-08-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5475.htm>>.

_____. *2008 Human Right Report : Sierra Leone* [online]. 2009 [cit. 2009-08-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/af/119023.htm>>.

Williams, Ian. *Boutrus Ghali Bites Back* [online]. 1999 [cit. 2009-07-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/228-topics/32568.html>>.

World Bank Economic and Sector Work (WB ESW). *Conflict in Somalia : Drivers and Dynamics* [online]. 2003 [cit. 2009-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://siteresources.worldbank.org/INTSOMALIA/Resources/conflictinsomalia.pdf>>.

World Food Programme. *Annual Report 2001* [online]. 2001 [cit. 2009-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.wfp.org/sites/default/files/2001_wfp_annual_report.pdf>.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mírové operace OSN na africkém kontinentu 1948 – 2009

Název	Umístění	Doba trvání	Mandát	Síla ²²
UNEF I First UN Emergency Force	Egypt (Sinajský poloostrov)	listopad 1956 – červen 1967	dohled nad příměřím, stahování ozbrojených sil, vytvoření ochranného pásma mezi egyptskými a izraelskými silami	6 100
ONUC UN Operation in the Congo	Kongo	červenec 1960 – červen 1964	zajistit stažení belgických sil, technická asistence, udržet teritoriální integritu a pol. nezávislost Konga	19 800
UNEF II Second UN Emergency Force	Egypt (Sinajský poloostrov)	říjen 1973 – červenec 1979	dohled nad příměřím, stahování ozbrojených sil, monitoring ochranného pásma	7 000
UNAVEM I UN Angola Verification Mission I	Angola	leden 1989 – červen 1991	dohled nad přesunem kubánských jednotek a jejich stažením	70
UNTAG UN Transition Assistance Group	Namíbie	duben 1989 – březen 1990	pomoc při přechodu k nezávislosti, zajištění svobodných a spravedlivých voleb	7 500
UNAVEM II UN Angola Verification Mission II	Angola	červen 1991 – únor 1995	ověření příměří a voleb a jejich monitoring	900
MINURSO UN Mission for the Referendum in Western Sahara	Západní Sahara	duben 1991 - současnost	dohled nad příměřím, odpovědnost za záležitosti související s referendem o nezávislosti	230
UNOSOM I UN Operation in Somalia I	Somálsko	duben 1992 – březen 1993	dohled nad příměřím v hlavním městě, ochrana doručování humanitární pomoci	4 300
ONUMOZ UN Operation in Mozambique	Mozambik	prosinec 1992 – prosinec 1994	pomoc při implementaci mírové dohody - dohled nad příměřím, demobilizace a odzbrojení, hum. pomoc	8 000
UNOSOM II UN Operation in Somalia II	Somálsko	březen 1993 – březen 1995	zajistit bezpečnost doručování humanitární pomoci	28 000

²² Přibližná maximální síla, zahrnující vojenský, policejní i civilní personál mise, nikoli místní zaměstnance.

UNOMUR UN Observer Mission Uganda – Rwanda	hranice Ugandy a Rwandy	červen 1993 – září 1994	monitoring hranic mezi Ugandou a Rwandou	80
UNOMIL UN Observer Mission in Liberia	Libérie	září 1993 – září 1997	dohled nad příměřím, podpora humanitární pomoci, přispívat k ochraně lidských práv	370
UNAMIR UN Assistance Mission for Rwanda	Rwanda	říjen 1993 – březen 1996	pomoc při implementaci mírové dohody	5500
UNASOG UN Aouzou Strip Observer Group	Čad	květen 1994 – červen 1994	dohled nad stahováním libyjských sil	15
UNAVEM III UN Angola Verification Mission III	Angola	únor 1995 – červen 1997	pomoc při nastolení míru a dosažení národního usmíření	4 200
MONUA UN Observer Mission in Angola	Angola	červenec 1997 – únor 1999	pomoc při upevňování míru a národním usmíření, podpora stability, rozvoje a obnovy země	3 600
MINURCA UN Mission in the Central African Republic	Středoafriická republika	duben 1998 – únor 2000	udržet bezpečnost v Bangui a okolí, kontrola zbraní získaných při odzbrojování, asistence při volbách	1500
UNOMSIL UN Observer Mission in Sierra Leone	Sierra Leone	červenec 1998 – říjen 1999	monitoring bezpečnostní situace, demobilizace a odzbrojení	210
UNAMSIL UN Mission in Sierra Leone	Sierra Leone	říjen 1999 – prosinec 2005	pomoc při implementaci mírové dohody, demobilizace, odzbrojení, reintegrace	17 500
MONUC UN Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo	Demokratická republika Kongo	listopad 1999 - současnost	dohled nad implementací a dodržování příměří, pomoc při doručování humanitární pomoci	18 400
UNMEE UN Mission in Ethiopia and Eritrea	Etiopie a Eritrea	červenec 2000 - červenec 2008	dohled nad příměřím	4 400
UNMIL United Nations Mission in Liberia	Libérie	září 2003 - současnost	podpora implementace příměří a mírových procesů, humanitární pomoci a lidských práv	16 000

UNOCI UN Operation in Côte d'Ivoire	Côte d'Ivoire	duben 2004 - současnost	dohled nad příměřím - demobilizace, odzbrojení, reintegrace, repatriace, podpora hum. pomoci a lidských práv	9 500
ONUB UN Operation in Burundi	Burundi	červen 2004 – prosinec 2006	pomoc při implementaci trvalého míru a národního usmíření	6 000
UNMIS UN Mission in the Sudan	Sudán	březen 2005 - současnost	implementace mírové dohody, některé funkce související s doručováním hum. pomoci, ochrana lidských práv	10 700
UNAMID African Union/UN Hybrid operation in Darfur	Dárfúr, Sudán	červenec 2007 - současnost	pomoc při implementaci mírové dohody, zajištění hum. pomoci, ochrana lidských práv	17 300
MINURCAT UN Mission in the Central African Republic and Chad	Středoafriická republika a Čad	září 2007 - současnost	zvýšení bezpečnosti, ochrana civilistů, lidských práv, podpora míru v regionu	3 400

Zdroj: United Nations. *UN Peacekeeping [online]*. 2009. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko>.